SEMA KAYGUSUZ

KARADUYGUN

anlatı

metis

Sema Kaygusuz

KARADUYGUN

Önce radyo oyunu, koreografi ve tiyatro ile ilgilenen yazar edebiyat alanına öyküleriyle girdi. İlk öykü dosyaları Yaşar Nabi Nayır Gençlik Ödülü'ne (1995) ve Gençlik Kitabevi Ödülü'ne (1996) değer bulundu. Öykü kitabı *Sandık Lekesi* ile Cevdet Kudret Edebiyat Ödülü'nü (2000) aldı. İlk romanı *Yere Düşen Dualar* 2006 yılında yayımlandı. Eleştirmenlerin takdirini alan ve çok sevilen roman, çevrildiği başka dillerde de yazarına çeşitli ödüller getirdi. Almanya DAAD kültür programının davetlisi olarak 2010 yılını Berlin'de geçirdi. 2009 tarihli ikinci romanı *Yüzünde Bir Yer* Avusturya KulturKontakt kurumu tarafından onurlandırıldı. Yönetmenle birlikte *Pandora'nın Kutusu* filminin (Yeşim Ustaoğlu, 2008) senaryosunu yazdı. İlk oyun kitabı *Sultan ve Şair* (2013) ile başlayarak yazarın bütün eserlerini bir külliyat olarak yayımlıyoruz.

Metis Yayınları
İpek Sokak 5, 34433 Beyoğlu, İstanbul
e-posta: info@metiskitap.com
www.metiskitap.com
Yayınevi Sertifika No: 10726

Metis Edebiyat
KARADUYGUN
Anlatı
Sema Kaygusuz

© Sema Kaygusuz, 2012
© Metis Yayınları, 2014

İlk Basım: Doğan Kitap, 2012
Metis Yayınları'nda İlk Basım (Beşinci Basım): Haziran 2016

Metis Edebiyat Yayın Yönetmeni:
Müge Gürsoy Sökmen

Kapak Tasarımı: Emine Bora, 2016

Dizgi ve Baskı Öncesi Hazırlık:
Metis Yayıncılık Ltd.

Baskı ve Cilt:
Yaylacık Matbaacılık Ltd.
Fatih Sanayi Sitesi No: 12/197 Topkapı, İstanbul
Matbaa Sertifika No: 11931

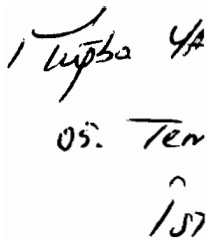
ISBN-13: 978-605-316-045-8

Eserin bütünüyle ya da kısmen fotokopisinin çekilmesi, mekanik ya da elektronik araçlarla çoğaltılması, kopyalanarak internette ya da herhangi bir veri saklama cihazında bulundurulması, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun hükümlerine aykırıdır ve hak sahiplerinin maddi ve manevi haklarının çiğnenmesi anlamına geldiği için suç oluşturmaktadır.

SEMA KAYGUSUZ

KARADUYGUN

anlatı

metis

SEMA KAYGUSUZ
KOLEKSİYONU

SANDIK LEKESİ, öykü, 2000

DOYMA NOKTASI, öykü, 2002, 2015

ESİR SÖZLER KUYUSU, öykü, 2004

YERE DÜŞEN DUALAR, roman, 2006, 2014

ÜŞÜYEN/EFSİRİ, öykü seçkisi, 2008

YÜZÜNDE BİR YER, roman, 2009, 2015

KARADUYGUN, anlatı, 2012

SULTAN VE ŞAİR, oyun, 2013

BARBARIN KAHKAHASI, roman, 2015

İÇİNDEKİLER

Çağrılan Musa 17

Köpek Çağı 27

Adak 37

Musallat 57

Birkaç Kişi 75

İki Değişik Lokma 87

Kelebeğe Düşmeden 105

Bizi kimse dürtmemeli, değil mi Birhan
kendiliğimizden uyanmalıyız.

Eski tanrılar uyku nedir bilmezdi. Ne zaman ki geceyi yarattılar, onlar da uyumaya başladı. Zeus, Elik, Yahve dahil her biri yatak gibi bir yere uzanır, üstlerine battaniye gibi bir şey örterdi. Henüz ay evreleriyle sayıyorlardı zamanı. Dolunayın kışkırtıcı ışığıyla ayaklanan hayvanların, uyanık hayvanlara kapılan avcıların, aniden boy veren sürgünleri budayanların, ateş yakarak cümle kuranların az ötesinde, geceleri ete kemiğe bürünen yeni bir hakikatti uyku. Ölümü ima eden bu karanlık imkânsızlığı tanrılar da tattılar. Düzen böyle olunca içlerinden bazıları uykusuzluk çekmeye başladı tabii. Sözgelimi Gılgamış diye biri vardı. Üç ısırıkta çekirdeklerini ele veren bir elma kadarcıktı o zamanlar. İki ısırığı tanrı, bir ısırığı insan bu uykusuz hükümdar, davulunu dannga da dan dan... dannga da dan dan... vura vura Uruk şehrini yer gök uyandırırken, alazlı bir tutkuyla karanlığa sorular sorardı. Dannga da dan dan çınlayan karakteristik bir uyanıklıktı onunki. Bir fersah şehir, bir fersah palmiye bahçeleri, iki fersah ova, bir fersah Uruk'un dışına taşan açık alan, sonra rüzgâr, otların hışırtısı, yıldız izi, dibine kadar hisseden beden, hiçbir şeyi bilemeyişin sancısı, uçsuz kâinat... dannga da dan dan!

Gılgamış'tan kalan gece alışkanlığından olsa gerek, ne zaman bir uykusuz görsem kendim gibi, o bozarmış, gözakları iyiden iyiye kızarmış yüzde, o bir türlü ışıkla eşleşemeyen mahmur gövde-

de, Gılgamış'tan yansıyan bir lokma insanın geceye kattığı mevcudiyeti anarım. Bizi hep gündüz vakti sayıyor, eliyor, katıp katıştırıyorlar. Geceleyin çaldığımız davulları birçokları duymuyor. Biz uykusuzlar bir araya gelince, düşsel olduğu kadar fiziksel de olan, ama aslında ne düşsel ne fiziksel sayılan gece hayatımızı pek anlatmıyoruz birbirimize. Her türlü çıtırtıya açık kulaklarımızın, yeryüzünün uğultusundan öte bir şey duyamadığını söyleyemiyoruz da. İster istemez derin bir dalgınlığın perdesinden dinliyoruz birbirimizi.

Hayatımdaki en uykusuz kişi Birhan'dır. Bana sorsalar şimdi, Birhan'ı neresinden tanırsın? Ne şairliğinden kavrayabilirim iyice, ne her gündönümünde katmerlenen meşrebinden, ne de hayretten beslenen fikrinden. Söyleyeceklerim hep eksikli kalır. Bir tek uykusuzluğunu tarif edebilirim onun. Zindeliğin, unutkanlığın, göz alıcı heveslerin nasıl boşa çıktığını, kendiminkinden önce Birhan'ın gövdesinden okurum.

Uzun bir gece uykusunun olsa olsa iki hediyesi vardır: biri zindelik, öbürü unutuş. Birhan'ın uykusuzluğuysa yara almaya açık olmaktır. Gece gezen herkes gibi, hatır, hatıra ve hafızanın harcıyla örülen hayali bir konakta, yapay ışıklar altında düşe kalka dolaşırken, tarihi bir serüven gibi yaşar karanlığı. İç kanamaya benzer gizli bir hastalıktır uykusuzluğu. Başkalarının doyasıya uyuduğu uykulardan kovulmuşçasına gücenik, gece avlanan kuşların bile paydaş olamayacağı yalnızlığı üstlenmek zorunda kalır. Tek başına temsilidir kitlesel bir uykusuzluğun. Rüyadan tecrit edilmiş bir halde uyanıkken, dünyayı bilemeyiş yetmezmiş gibi, kendini bile bile bilemenin ıstırabını da çeker. Dannga da dan dan uyanıkken Birhan, benlik her zamankinden daha ıssızdır.

Nasıl ki Gılgamış, yatağına alışamayan bir sürgün gibi Uruk'u ve ötesini baştan başa katediyorsa, Birhan da kültürle doğa, toprakla duvar arası bir yerde, iki dünya içinde yazıyordu geceyi. Şii-

rin koygun karanlığa saldıran ışığı, göktaşlarını matlaştırıyordu. Bazen yazmıyor, yazmadığını gizliden gizliye yazmaktan usanıyordu. Gece basan tutkularla peyda olan kelimeleri ararken, geçip giden zamanı elinde tutamamanın hüznüyle boş işlerle oyalanıyordu. Ne ki günün ilk ışıklarında müezzinin ilk nefeste çatlak çıkan sesiyle, uykusuzluk birdenbire sıradanlaşıyor, bir damla canın boyun eğişiyle uykuya çekiliyordu. Uyumazdan önce ne tanrıydı, ne de ölümlü. Sadece uykuluydu. Geceyi durmak, gündüzü yapmak sayanların arasına geç katılıyor, gündüzleri uyuyarak gece yaptıklarını herkesten saklıyordu. Az önceki gece dahil unutmak istiyordu her şeyi. Dannga da dan dan kendi iç sesi yavaşça kısılıyor, karanlığa yazdıklarının çok azı zihninde kalıyordu.

Bu uykusuz gecelerden bir gece, geç vakitte içtiği çorbadan diline takılan nane kırıntısını ezer gibi çiğnedi karanlığı. Ağzındaki hoş kokuyu yadırgayarak saatler geçirdi. İnternet, mailler, gecikmiş yanıtlar derken ihmal ettiği kitaplara, unutamadığı dizelere daldı. Sokaktan getirdiği iki yaralı kediye ikişer damla antibiyotik içirdi. Hâlâ gözleri çapaklıydı sarı olanın, siyah olanı delimsirek bakışlarıyla capcanlıydı. Kedilerden sonra Birhan yine sayfalara döndü, ardı arkasına içilen sigaralar, içi ezilince avuç içi kadar sandviç... Duvarlar, her biri aynı sözcükle kat kat örülü duvarlar, kat kat düşünmesiz, hep aynı sözcükle kimsenin anlamadığı bir dili konuşuyordu. Birhan bir ara çayını yudumlarken sokaktan gelen koşuşturmacaya kulak kesildi. Işığı kapatıp pencereden dışarıya baktı, gökkubbe sokak lambalarının çiğ ışığıyla geçirgenliğini yitirmişti. Kalın bir duvardı gece. Sonra uzandı tekrar, bir şeyler okumaya çalıştı. Saatler saatlere eklenirken, çok zamandır içini kemiren bir yanlışlık düştü aklına. Yanlışlığın harflerini sayıkladı. Yazdı, karaladı, yazdı, hiçbir şey yazmadı. Bir fersah yatak, bir fersah koridor, iki fersah mutfak, el yordamıyla bulunan elektrik düğmeleri, yudumlanan su, açılan pencereler, iki fersah tepeler-

den sarkan İstanbul, bir fersah gök sonrası açık alan... Sabaha karşı, kedi mırıltılarına, buzdolabı motoruna, annesinin üfürüklü uykusuna ve bütün bunların bileşik tartımına gözlerini kaparken, anbean kumlanan bilincin yerini tatlı bir baygınlık aldı. Nabzı yavaşladı Birhan'ın, kalbi sahibinden bihaber kendi kendine düşünmeye başladı.

Uyuyalı henüz birkaç saat olmuştu ki, sabahın köründe, körü dediğim saat dokuz gibi, Birhan'ın uykusu orta yerinden yırtılıverdi. Güçlü bir ses yalpalı vuruşlarla yinelenmeye başlar başlamaz, Birhan sıçradı yatağından. Gürültüye inanamadı önce. İşittiği çarpıntının içinden mi, dışından mı geldiğini bir an için ayırt edemedi. Kuruntuyla hafifçe başını kaldırıp kulak kesildi. Annesi İftade Teyze bir şeyler mi yapıyordu acaba? Olur a havanda ceviz dövüyorsa, rüyayla uyanıklık arası dalgınlıkla cevizin içinden doğru başlamıştır ayılmaya. Ama yok. Belli ki mutfak boştu. Ses başka yerden geliyordu. Büyük olasılıkla, *tak tuk tak* kabuğundan dürtüyorlardı Birhan'ı. Yastığını başına kapatıp yeniden uyumayı denese de kafasını yontan sesler alnında zonkluyordu artık. Hışımla doğruldu yatağından, gözünün önünde parlak pervaneler uçuştu. Alışık olmadığı gün ışığı gözlerini kamaştırdı. Ayağa kalkınca bir süre baş dönmesinin dinmesini bekledi. Zemine, duvarlara, pencereye, ten kokusu sinen eşyaya alışması epey zaman aldı. Saniyeler sonra kendine geldiğinde, dövüşecekmiş gibi kollarını sıyırıp öfkeyle koridora seğirtti.

Olacak iş mi bu sabah sabah! Hasta var, yorgun var, yaşlısı, çocuğu, okullusu, dünden beri kulağa çalınan yabancı bir kelimenin sözlük bekçisi, âlemcisi, kendi hüznünü kemiren yalnızları, gece vakti kabilesini firavundan kaçıran Musa'sı, dannga da dan dan sokakları arşınlayan Gılgamış'ı, bunların hepsini birden göğsünde taşıyan bütün uykusuzların elçisi bir Birhan'ı var şu lanet olası sabahın!

"Ne oluyor yahu!"

Birhan yumuk gözlerle oturma odasına girdi. İftade Teyze kanepede kara kediyi bacağına yaslamış, belli belirsiz bir hışırtıyla gazetesini okuyordu. Kahve kokusu kadar sessizdi ikisi de. Birhan'ın uykusunu prova ederekten kesintili bir rüya soluyorlardı.

Derken, *tak tuk tak* yine.

Birhan'ın yüzü epekşi. Hâlâ yastık deseni yanağında. Bir eliyle leğen kemiklerinden aşağı sarkan pijamasını çekiştirirken öbür eliyle gözünü ovuşturdu. Uzun, upuzun işaret parmağıyla dudaklarını ketleyip sesin geldiği yönü belirlemeye çalıştı. Sessizce durup gürültüyü anlamaya çalıştı.

O öyle sesi arayadursun, uykuyu bölen gürültünün kim bilir kaç değişik manası vardı şimdi. *Tak tuk tak* eşliğinde karanlıktan kopuvermek, çok uzak bir şehrin çok bildik bir mahallesindeki çok eski bir apartman katından *Çağrılan Musa*'ya katılmaktı.

Bir türlü geçmeyen dakikayı beklemek,
çizgisel bir oluşun tümüyle dışında kalmaktı hem,
hem de uzun sürmüş tamiratıydı
mekaniği bozuk bir yelkovanın.

Musa, otelin lobisinde oturmuş, ikide bir neredeyse bileğine sinmiş saatine bakıp bakıp yaşadığı zamanı yelkovanın hareketiyle saymaya çalışıyordu. Çevresinde bir dolu insan, her biri hürmet halesiyle iyice beyazlaşmış, bir şeyler anlatıyorlardı Musa'ya. O sıra hepsinin gözakları gerçekte olduğundan daha parlaktı. Uç uca eklenen sözcükler, yarım asırdır süren kahredici bir hikâyenin satırlarına işleniyordu, tek tek. Gerçi anlatmasalar da olurdu. Musa dinlemeden anlayabiliyordu onları. Ülkede yaşanan acıların yeminli şahidi, şahitlik ettikçe yargılanan sanığı, nihayetinde mahkûmu olmuştu. Bu yüzden, başkaları konuşurken kol saatine bakıp bakıp dışındaki zamanı içinden ikiye yarıyordu: Biri her geçen saniyede yaklaşan yeni bir gelecek, öbürü ise sürgit bildiğini işitmek, işittiğini bilmek yüzünden hep aynı saniyenin çıldırtıcı tekrarıydı.

Bilmek çok fena bir şey. Olup bitenleri değiştirememenin azabı daha yıkıcı oluyor. Bildikçe elleri de değişiyor insanın, yüzü de. Parmak uçları hassaslaşırken alın çizgileri derine ilerliyor. Hele Musa gibi ciğerine kadar bilince, bütün o kavga, dövüş, isyan, intikam, tuzak, katliam, bütün o yalan dolan, hile, riya, fazlasıyla paralıyor insanı. Beden neyi biliyorsa o kadar acıyor çünkü. Zaten herkesin öldürülebilir olduğu bir yere aitti Musa. Öyle ki bütün dünyayı kaplıyordu bu yer.

İnsanların atıldığı bütün köprüler, cinayetlerin ilk tanığı bütün

ağaçlar, kana kesen bütün dereler, cesetlerin fırlatıldığı bütün uçurumlar memleketiydi Musa'nın. Acıları dindirmeye her yerden çağrılıyordu da, çağrılmadan az önce yola çıkmış oluyordu.

Musa'yı en son Dijvar çağırmıştı. Otel odasında dinlenirken telefondan gelen boğuk bir sesti Dijvar. Irak Kürtçesine yakın bir lehçeyle bir şeyler anlatmıştı. Sessizce dinlemişti Musa. Fazla sessiz... Dijvar'ı dinlemeden anlıyormuş gibi. Niyeyse avuçları çok terlemişti onu dinlerken. Peki, demişti sonra, gelirim, niye gelmeyeyim. Gelirim, niye gelmeyeyim. Telefonu kapatırken aynı tedirgin cümleyi yinelediğini kendi bile duymadı. Dijvar'ın sesindeki garip titreşimden mi, yoksa sabahın ilk ışıklarıyla yeniden uyanan bildik pusu kaygısından mı, bildiği ile sandığı arasında kalakalmıştı. "Gelirim, niye gelmeyeyim."

Lobide Dijvar'ı beklerken, çevresindekiler yavaş yavaş ayrılmaya başladı. Oralarda karanlık basınca herkes ortadan çekilirdi o zamanlar. Kepenkler iner, çocuklar saklanır, kadınlar perdeleri sımsıkı örter, kurşun vızıltılarını duymazdan gelip karanlık hatıralara yatılırdı. Bir tek Orhan kalmıştı Musa'nın yanında.

"Bu adam nerede kaldı Musa ağabey."

"Gelir gelir, böyle düşmanı olan adamlar karanlığı beklerler."

Demek düşmanları vardı Musa'yı çağıran adamın. Başka da bir şey anlatmadı Musa. Saatine bakıp bakıp Dijvar'ı beklemeye devam etti. Karanlık iyice çökünce resepsiyon görevlisi Musa'ya doğru yaklaştı. Sırtında ağır bir yük taşır gibi yavaştı adam.

Resepsiyon görevlisi isteksizce "Seni arayıp duran biri vardı ya Dijvar, o geldi" der demez, Dijvar adı birdenbire mekâna yerleşen bir isim oldu. Defalarca arayan bir Dijvar'ı vardı Musa'nın. İllaki gidecekti, niye gitmesin ki.

Musa Orhan'ın yardımıyla kalktı yerinden. Eliyle beklemesini işaret edip resepsiyona doğru yöneldi. Gerekmedikçe kimseyi kimseye bulaştırmazdı. İki insanı bir araya getirmek, iki insanın

bütün hasımlarını da buluşturmak anlamına geliyordu. Kaldı ki Dijvar'ı görür görmez hiç hoşlanmadı Musa. Gözüne baktı, içinde bir şey göremedi. Dijvar gerçekte hiç yaşamayan soluksuz bir şeydi. İçini başka bir yerde bırakmış, uzaktan bakıyordu. Uzandığı toprakta burun buruna geldiği kertenkeleyi seyretmemiş, yanan bir ağacın çıtırtısını kemiğinde duymamış, kendi iç yangısından bihaber, emanet bir dirim vardı bedeninde. Elleri de buz gibiydi üstelik. Musa yine de gidecekti, neden gitmesindi ki.

"Üstümü değiştireyim, öyle gidelim" dedi Musa.

Birlikte otel odasına çıktılar. Konuşacakları gizli bir şeyler vardı belli ki. Musa önden gitti, arkadan Dijvar. Dijvar ürkütmemek için olabildiğince uzaktan izliyordu Musa'yı. Odaya girdiklerinde Dijvar çok kısa bir bakış attı etrafa. Elleri önünde bitişik, öylece ayakta durdu. Otur demeden oturmadı, mecbur kalmadıkça sağa sola çevirmedi başını. Musa bir sürü soru sordu, Dijvar yanıtladı, hiç teklemeden.

"Sen bilge adamsın, senin sözüne herkes güvenir. Bizi düşmanımızla bir tek sen barıştırırsın. Devlete kanıp itirafçı olduk, halkımıza eziyet ettik. Sen yanımızda olmazsan bizim pişmanlığımıza kimse inanmaz."

Musa baktı... baktı... baktı, sonra saatine, sonra Dijvar'ın istekli yüzüne. Gömleğini çıkardı. Sadece saçı değil bütün göğsü beyazlamıştı. Eski yara izleri teniyle uyumlu yeni desenlere dönüşmüştü. Valizinden temiz bir gömlek seçti; ütülü, uzunlamasına çizgili. Tuvalete gidip uzun uzun ellerini yıkadı. Odadan çıkıncaya kadar kırk kere Dijvar'ı düşündü.

"Niye gelmeyeyim be evlat. Şimdiye kadar hep gittim."

Birlikte ağır ağır lobiye indiler. Merdivenler boyunca süren sessizlikten Musa pek hazzetmedi. Dijvar yanıt vermek dışında hiç konuşmuyordu. Cahil bir adam olup kelimelerin yerini bilmediğinden mi, yoksa çok iyi ölçülmüş bir suskunluk muydu onunki? Musa işkillenmekten yorulmuştu artık. Beklenmedik zamanlarda

çalan kapılardan, Şahin marka beyaz arabalarla çıkagelen adamlardan, göndericinin belli olmadığı mektuplardan öylesi yılmıştı ki, Dijvar'dan kuşkulanmak nefesini daraltıyordu. Lobiye Orhan'ın yanına vardıklarında, en kestirme cümleyi çıkarıverdi ağzından.

"Orhan, bu arkadaşın bir meselesi var, onu halledelim, sonra senin eve geçeriz."

Orhan'ın gözleri kısıldı, "Nasıl istersen Musa ağabey."

Üç adam otelden çıktığında Diyarbakır kapkaranlıktı.

"Ne tarafa gideceğiz?"

"Silvan'a doğru."

"Nasıl gideceğiz?"

"Taksiyle."

Ortalarda taksi yok. Evler kat kat örtülmüş. Henüz keşfedilmemiş parçaları var doğanın. Henüz öğrenilmemiş yeni kelimeler bir de. Yolun sonundaki dönemeçte park etmiş, direksiyonun başında uyuklayan şoför, Musa'yı görür görmez tanıdı. Geniş, ağırbaşlı bir gülümseme yayıldı yüzüne. Dijvar'dan başka kimsenin yerini bilmediği bir adrese doğru yola koyuldular. Yol kenarlarında henüz adı konmamış kokulu otlar da vardı. Dijvar önde oturuyordu, arkada Musa. Diyarbakır'dan çıkana değin Musa uzun uzun Dijvar'ın ensesine baktı. Sanki Dijvar'la değil de ensesiyle konuşuyordu. Kesik kesik karışık şeyler söylüyordu Dijvar. Gözü hep yolda. Manasızca donuk.

Epey bir süre sonra, Silvan'a doğru gideceklerken, Dijvar şoföre başka bir yöne sapmasını söyledi.

"Hani Silvan'a gidecektik?"

"Yok yok, başka bir yerde buluşacağız."

"İyi de sen Silvan yolunda bekliyorlar dediydin."

"Yok ağabey, Silvan'a gelmeden bir evde buluşacağız."

"Hangi evde?"

Sessizlik. Musa huzursuzlandı. Geri dönmek olmaz şimdi. Vazgeçtim, ne haliniz varsa görün diyemez ya. Dense nasıl denir aca-

ba? "Sen bizi geri bırak" denmez, "Ben bu işten huylandım, haydi dönelim" denmez, hem dedi bir kere "Gelirim tabii, niye gelmeyeyim."

Sessizlik, duman. Soludukça boğuyor. Tedirginliği dağıtacak bir şeyler söylemek lazım. Kısa, anlamsız şeyler. Musa'nın aklına hiçbir şey gelmiyor.

Dijvar karanlık bir sokağın başında durdurdu taksiyi.

"Burası, geldik."

"Nereye geldik?"

"Bu sokakta bir evde bekliyorlar bizi."

"Kim bekliyor oğlum?"

"Sabret ağabey, az kaldı."

Dijvar önde, Musa ile Orhan arkada yürümeye koyuldular. Orhan destek olmak için Musa'nın omuzlarını kavradı. Bir gecekondu mahallesindeydiler. Bazı pencereler naylon kaplıydı, ıslık gibi sesler çıkıyordu çinko çatılardan. Ceviz kadarcıktı evler. Gökyüzü tümüyle lacivertti, yıldızlar bulutların gerisinde kalmıştı. Adım attıkça uzayan bir yolun kim bilir neresindeydiler. 36. Sokak'a girdiklerinde Dijvar tümüyle değişmişti artık. Toprak yoldaki çöküntüler yüzünden tökezleyip sık sık arkasına bakıyordu. Yabancısı olduğu yolda yürüyüşü de çatallaşmıştı. Bir sağa yöneliyor, bir sola. Çıkmazları, bucakları kolluyor. Hay! diye küfürü bastı Musa.

"Gideceğin yeri bilmiyor musun oğlum!"

"Dur ağabey, biliyorum."

Musa'nın şahdamarı zonkluyordu. Çağırıldığı yeri az çok sezmişti şimdi. "Hadi Orhan, geri dönelim!"

Dijvar seslendi, "İşte burası, bu ev."

Yine durakladı Musa. Gitse mi gitmese mi? Şimdiye kadar hep gitti.

"Burası mı?"

"Burası, içerde bekliyorlar."

Musa son bir kez kuşkuyla baktı Dijvar'a. Dijvar'ın belinden

çıkardığı 14'lük tabancayı görmeye vakti olmadı. Göğsü hemen yandı. Başı, bacağı, göğsü yine. Oracıkta sırtüstü devrildi. Kurşun vaktinin tam içindeydi. Gittikçe kaynayan bir acıyla, yanına gittiği herkesi geri çağırıyordu şimdi. Sokakta kimse açmadı kapısını. O sıra dakikaların boyunu ölçüyordu, enini, derinliğini... Dakikalar kolayca yuvarlanamayan kayalardı. Orhan da mı vuruldu acaba? Kalın bir inilti sardı ortalığı.

Epey bir zaman sonra, bir ayak sesi. Yalnız birinin koşturmacası sokakta yankılanmaya başladı. Binlercesi gibi yüzü karanlıkta kalmış bir adam, Musa'nın başına varır varmaz diz çöktü. Uğraşıp didinmekten kavruklaşmış bir işçiydi. Yerde yatan yaşlı adamın Musa olduğunu apak saçlarından tanıdı. Gözlerinde dehşetin fosforışığı, neresine dokunacağını bilemedi Musa'nın.

"Musa ağabey, senin burda ne işin var?"

Musa Anter içindi.

II

Birhan oturma odasının ortasında nefesini tutmuş, gürültüyü düşünmekten başka bir şey yapamıyordu. Halbuki gürültünün onu düşünmesini istiyordu şimdi. Onca patırtının içinde sessiz bir zonklamaydı. Teninde duymadıkça hiçbir acıyla özdeşim kuramayan, sadece kendi gözyaşının tuzunu tadan, bir tek kendi korkusuyla dudağı uçuklayan, yalnızca kendi kederiyle kanser olan harfsiz bir iç burkuntusuna kapılmaktansa, bütün haykırışlara ve gümbürtülere, iniltilere ve çangırtılara kulak kesilip ruhunun ruhuyla dinliyordu sesleri.

Ruhun da bir ruhu vardır, bundan eminim.

Ruh içeriyi duyar, ruhun ruhu ise ötekileri. Biri uyumun ve armoninin ilmiyle titreşirken, öbürü canhıraş bağırtılarla parçalanır. Dünyanın uğultusuna katılır. Birhan oturma odasında üstünde pijamayla dikiledursun, uzaklarda ruhunun ruhuyla uluyordu. Kelimelerle uluyordu hem de. Ne gelişigüzel bir düşünüş, ne de kelimesi kelimesine alacalı bir betimle. Uykusunu bölen her neyse, harfiyen işittiğini geçiriyordu içinden.

Çok geçmeden gürültünün harflerini toplamaya evin içinde gezinmeye başladı. Bütün odaları bir bir dolaşarak kulağını duvarlara dayadı. Nereye giderse gitsin bir türlü yaklaşamıyordu sese.

Banyoya girdiğinde önce tavanlara kulak kesildi. Şeylerin kenar çizgileri yavaş yavaş kayboluyor, tavanda sarkan lambadan fa-

yans karolarına, aynalı dolaptan kirişlere bütün biçimler *tak tuk tak* eşliğinde tek bir şeye, gürültüyü kendi gözelerinden duyuran büyük bir deliğin haznesine dönüşüyordu. Hakikaten büyük bir delik açılmıştı evde. En ufak bir çıtırtıyı yankılayan uzun bir dehlizin ağzındaydı Birhan.

Ah bu evler, nasıl da yanıltıyor.

Biz orayı, kendi canını kendi akıyla besleyen yumurta gibi bir şey sanıyoruz. Halbuki o dokunulmaz yuva, radyatör borularından duvarlara süzülen sinir bozucu bir sesin hükmünde çabucak tehlikeli bir yere evriliyor. Eşya titriyor. Her çeşit kabuk, bazalt, tüf ya da Niğde taşı, kiremit veya sıva, çinko dam, mermer kaplama, hepsi geçirgen. Ne de olsa ses, ışıktan da seyrek bir varlık. Soğukta yavaşlayıp sıcağı bulur bulmaz konik dalgalar halinde hareket eden mahlukata dönüşüyor. Sesler ister istemez cisimleşiyor sonra. İmgelemde katılaşan bütün görüntüler, elbette Birhan gibilerin zihninde ürüyor sadece. Birhan gibiler derken, dünyanın uğultusunu içinden duyan karaduygun insanlardan söz ediyorum. Aşkın bir duyarlılığı sıska bacaklarıyla taşıyan bu yeryüzü sürgünleri, nasıl ki seslerin cismaniliğini derinden biliyorlarsa, başlarındaki ağrıyı ucundan tutup iplik gibi yumağından çözebileceklerini de sanıyorlar. Her şeyi dokunulur kılan imgesel bir âlemde, kendi hatıralarıyla yeniden tasarlıyorlar dünyayı. O yüzden onların hayal kırıklığı başkalarınınki gibi limoni değil, genelde kan tadında oluyor. Birhan'ın başı daha çok, daha çok, daha çok ağrıyor o zaman. Hâlâ merak duyduğu bir rüya, çünkü şakaklarında.

Vaktiyle ben de bir rüyayı merak etmiştim böyle. Gelin görün ki başkasının rüyasıydı. Tekirdağ'a bağlı bir dağ köyünde, köylülere yanaşan ama onların arasına hiç katılmayan konaktan bozma kır evlerinden oluşan bir sitede, mangal ateşi harlayarak tatil geçiriyordum. Orada herkese ürküntü veren bir bahçıvan vardı. Yüzü kaskatıydı bu adamın. Öyle iriyarıydı ki kazması eline küçük ge-

lirdi. Bahçıvan'la sitedeki köpekler arasında kimsenin dile getiremediği gerilimli bir ilişki vardı. Biz de ister istemez Bahçıvan'a kendimizden değil de köpeklerden doğru bakıyorduk.

Bir gün, şafak sökmeden daha, hırlamalarla havlamaların birbirine karıştığı bir dalaşmaya uyandım. Köpek seslerine rağmen niyeyse ilk aklıma düşen Bahçıvan oldu. Bütün kesik havlamalar harfiyen Bahçıvan'a dairdi. Hangi akla hizmet bilmiyorum, evden çıkıp seslere doğru yürümeye başladım. Doğan güneş, batan ay birbirine karışmıştı. İki değişik ışıkla aydınlanıyordu yollar. Sese vardığımda ağzım açık kalakaldım. Gördüklerim yüzünden bir bahçıvanın *Köpek Çağı*'na girdim o sabah. O günden sonra uzun süre hiç uyuyamadım. Sesin kendisi ile imgesi birbirinden bölünmüş, Bahçıvan'dan geriye yalnızca köpekler kalmıştı.

Bahçelerin arasındaki toprak yollarda, birdenbire belirirdi Bahçıvan. Bu birdenbire görünmeleri onun, yüzü aşkın kır evini hücrelere bölen kim bilir kaç toprak yolda aynı anda olurdu da, o sırada yola kim bakıyorsa aynı Bahçıvan'ı görür, ama gördüğü kişiyi bir köylü, belasını bulmuş hırpani bir adam ya da bir bahçıvan değil de kötü huylu bir yaratık sanarak ürperirdi. Ürperti tüy tüy bir duyguydu o zaman. Bahçıvan toprak yollardan geçerken, ayağına geçirdiği lastik çizmelerin sessizliğine rağmen, insanlar bir gürültü duymuş gibi yola bakardı. Köpekler hırlardı çünkü. Bütün köpeklerimiz, bahçelerin içinde, dışında yaşayan büyük bir köpek halkı, kulaklarını dikeltip dişlerini göstererek Bahçıvan'a hırlar, o gözden kaybolunca ya değin uzun uzun ulur, sonra gölgelik bir yere çekilip huzursuzca toprak yolları gözlemeye başlardı.

Günün en kızgın saatlerinde verandalarına çekilen site sakinleri, kelime oyunlarından, bulmacalarından bir an için başlarını kaldırıp Bahçıvan'ı gördüklerinde, içlerine ansızın bir ölüm korkusu düşerdi. Kendi ölümlerinden öte, ölümlülüğe dair bir düşünce kazık gibi saplanırdı kalplerine. Mecburen yerlerinden kalkar, uyumak için serin odalara kapanır ya da soğuk bir şeyler içmek için mutfağa yönelirlerdi. Bahçıvan geçip giderken sessizleşirdik yani. Bizi birbirimizin gözünde daha soylu kılan acı yeşil bir huzursuzluğa boyanır, birbirimizin bozaran yüzlerinde sohbeti başlatacak bir kelime arardık. Günü ortadan ikiye yarardı bu adam. Omzunda

ağaç diplerini bellemek için kullandığı kazması, üstüne çapraz geçirdiği heybesi, başında solmuş şapkasıyla, aynı anda her yerde beliren bir iblis gibi dolanırdı aramızda. Sonra, usulca yaklaşıp bahçelerin kapısını açar, çiçek tarhlarından önce sebze ve yeşilliklerin dikili olduğu kısma geçip vaktinde toplamadığımız için kartlaşmış hıyarları, naneleri, marulları, çiçeğe dönmüş dereotlarını göstere göstere lafı ağzında hiç dolandırmadan, atalarından kalma mavi bir bakışla ve onu nihayet normal bir insan yapan Trakyalı şivesiyle "Aptal mısınız siz, niye yemiyorsunuz bunları!" diye azarlardı bizi. O vakit rahatlardık.

Ne ki köpekler yatışmazdı. Her evin köpeği, Bahçıvan bahçeden çıkıncaya değin fırdolayı çevresinde koşturur, durmaksızın kuyruğunu sallar, patlayıncaya havlar, adamın keskin bir "hoşt"lamasıyla, ıyk ıyk ıyk inildeyerek kuyruğunu bacaklarına kıstırıp kenara çekilirdi. Biz de çekilirdik tabii. Bahçıvan, elinde metrelerce hortumuyla bir uçtan öbür uca arazimizi kaplardı. Onun bildiği, bizim bilmediğimiz bir şey vardı onda. Bitkilere dair değil, köpeklere dair bir şey... Köpeğin imgesindeki Bahçıvan'dan ürküyorduk biz. Köpeğin fikrine erişmek için, uzayı bükmeli, bir köpek olmalı, siyah beyaz bir duyumla bakmalıydık Bahçıvan'a.

Bahçıvan'ı içine katmazsak, saatlerin uzayışıydı yaz mevsimi. Bir de, havuzda cebelleşen çocukların çığlıkları, bisiklet zilleri ve yavrusuna uçmayı öğreten karganın bağırtısıydı. Seslerle kuruluyordu saatler. Güneş ışınlarının eğimine göre sesler kendi kendini yaratıyor; ötüşlerden vızıltılara, kuğurdamalardan tavla şakırtılarına, su çırpıntısından böcek ötüşlerine doğru üst üste devinip dönüşüyor, derken köpek havlamalarıyla ansızın kesiliveriyordu. Toprak yolda ağır ağır ilerliyordu Bahçıvan. Biz her gün unutuyor, her gün yeniden tanışıyorduk onunla. Ses devinimini sekteye uğratan, köpek havlamasından başka her şeyi susturan, sağırlaştırıcı bir etkisi vardı onun. Belki köpekler Bahçıvan'ın ağzında dolan-

dırdığı bir şey duyuyordu da, biz duyamıyorduk. Köpeklerin anladığı, bizim anlamadığımız bir söz.

Devasa bir üçgen üstüne kurulu arazimizin kısa iki kenarı meşe ormanına, uzun kenarı ise geniş bir çayırlığa bakıyordu. Çayırlığın bitiminde bir dere vardı, dereyi yaran zümrüdi taşların üstünde yusufçuklar uçuşurdu. Yusufçuklardan sonra kireç rengi köyü başlardı Bahçıvan'ın. Köyle aramızda bir zaman farkı vardı sanki. Bahçıvan'ın hangi çağdan bizim zamanımıza sıçradığını kestiremiyorduk. İlginçtir, Bahçıvan konusunu hiç açmadık birbirimize. Biz zamanı, aynı şey yalnızca birimizin başına gelsin diye kurmuştuk. Bahçıvan belirir belirmez yüzeye çıkan kara duyguların bir tek kendi başımıza geldiğini sanıyor, gözlerimizi birbirimizden kaçırarak uzaklara bakıyorduk. Onun boynumuza attığı görünmez kement hepimizin nefesini kesiyordu oysa.

Bundan sonrası için anlatacak fazla bir şey yok aslında. Uğursuz bir adamın aramızdaki yürüyüşünden, bu yürüyüşün ardından uzayan gölgenin sokaklara düşüşünden, sitede bizimle yaşayan evcil, yabani bütün köpeklerin aynı anda hareketlenmesinden başka, onu gördüğümde içimin derinliklerinde titreyen kendi telimden söz edebilirim sadece. Mi notasında tınlayan, örümcek ağı inceliğinde, çelik denli dirençli bir teldir bu. Ucunu bucağını bilemediğim tüf rengi boşluğuma gerili, kendine çarpacak duyguyu bekliyordur. Bazen bir duyguya uğrarım. O duygu kalbimden geçip kılcallarımda özlenince telime değer. Bahçıvan'ın tele dokundurduğuna gelince, tınlayan bu mi sesi insan etinin bastırılmış zaman korkusuydu diyebilirim sadece.

Öte yandan, okuma ahlakını bir kenara bırakıp okuma alışkanlıklarına göre düşünürsek, Bahçıvan'ın bir köpek katili olduğunu varsayıp hikâyenin gidişatına göre bir bir öldürmemiz gerekir köpekleri. Rambo'yu, sarı gözlü Tristan'ı, kıvırcık Fırfır'ı ve birkaç

tanesini daha... Köpeklerin ölüsüyle yetinemediğimiz için, bir tanesinin ölüşünü görmemiz gerekir ki hikâyemiz hem daha dramatik bir hal alsın, hem de pornografik çeşnisi olsun azıcık. Sitede yaşayan köpeklerin arasından en ölümsüz görünen Sivas kangalı Rambo'yu seçersek, koca hayvanın ağzından köpükler saçarak iç kıyıcı bir inildeyişle can vermesi eminim çok çarpıcı bir sahne olacaktır. Kan dökmeye gönül indirmeden sırf zehirleyerek gövdeyi aşağılayabiliriz böylece. Hikâyemiz hızla genişlemeye başlar. Artık arzuladığımız sarsıcı iç burkuntusuna sözcük sözcük erişebiliriz. Büyük olasılıkla bütün köpekler danaburnu ilacıyla zehirlenmiş olurlar. Köpek cinayetlerini Bahçıvan'ın işlediğini kanıtlayamayacağımız için, havuz başında alelacele toplanan site yönetimi, bundan böyle bahçelerde danaburnu ilacı kullanılmaması, ayrıca birdenbire karşımıza çıkıp somurtuk suratıyla içimize bir ürperti salan Bahçıvan'ın işine derhal son verilmesi kararını alır. Derken, hikâyenin ikinci gergin noktasına doğru tırmanışa geçeriz. Bahçıvan'ın köpek nefreti efsaneleşmeye başlar. Kim bilir ne derdi vardır adamın? Nasıl bir travma yaşamıştır ki böylesi nefret etmiştir köpek denen mahluktan? İster istemez Bahçıvan'a iliştirecek korkunç bir anı yaratırız. Belirsizliğe katlanamadığımız için. Evrenin önümüze serdiği onca muammaya, yerkabuğunun muğlaklığına, zamanın oynaklığına rağmen, biz belirsizliğe dayanamayız okurken. Bu anı, hikâyenin hem bitişi hem de başlangıç noktası olması açısından kuşkusuz hepimizi rahatlatacaktır. Peşimiz sıra koşturan çizgisel zamanı iki ucundan tutup bir kenara ayırmak için yeni bir fırsat daha. Ne ki hikâye görünebildiğinde böyle arsızca, bir yazı değildir artık. Kalpsiz bir kurgudur, hepsi bu.

Köpeklerin hiç ölmediği, Bahçıvan'ın her zamanki gibi aramızda dolaştığı kesite dönersek, görüldüğü üzere hiçbir şey olmadı şimdi. Köpeğin imgesinde asılı kaldık. Huzursuzuz... Ben bu huzursuzluk yüzünden günlerce uyuyamadım. Günlerce ardı sıra

dolandım Bahçıvan'ın. Ona belli etmeden ardından bisiklet sürüp, uğradığı bahçelerde kendime filiz topladım. Dikkatle köpeklere baktım. Havlayışlarını ölçmeye çalıştım. Kulaklarının dikilişini, gözlerinin büyüyüşünü gözledim. Sıradışı olan her şey kendi olağanlığında seyrediyor, köpekler ve Bahçıvan beni göremediğim bir çemberin dışına itiyordu. Belki de her şey rastlantısaldı. Olanlara fazladan bir anlam iliştirdiğimiz için oluyordu bunlar. Baktım ki bir sonuca ulaşamıyorum, ister istemez peşini bıraktım Bahçıvan'ın. Yaz sesleri aynı döngüsellikte akıp giderken, her geçen gün bir öncekini silerek üst üste biniyor, bütün bir yaz bir tek güne küçülüyordu.

Birbirinin aynı yaz sabahlarının birinde, acayip bir gürültüye uyandım. Sessiz olmaya çalışan ama sesini bastıramayan heyulalar canlanıyordu gözümde. Terliklerimi ayağıma geçirip sessizce dışarı çıktım. Kır evlerinin taraçalarında havlular uçuşuyordu. Gündoğumunun sesini dinledim biraz. Silikleşirken uzaya sürtünüyordu dolunay. Sitenin çayırlığa bakan kısmına doğru ilerlerken sesler belirginleşiyordu. Soluk soluğa hırıldayışlar, kesik havlamalar... Çayır sapsarıydı. Kuru otlar durmadan hışırdıyordu. Dikenlerin arasında bir dolu köpek oradan oraya sıçrıyor, sırtüstü yatıp oynaşıyor, sonra dilleri dışarıda neşeyle koşuşturuyorlardı. Ağaçların arasındaki bucaklarda gezine gezine izledim onları. Ses çıkartmadan. Sanki ben hiç yoktum, hatta hiçbir zaman olmamıştım. Köpeklerin sırtları pırıl pırıl, dilleri kocamandı. Sabah çiyiyle sırılsıklam, kan ter içinde alt alta, üst üste güreşiyor, birbirlerini boyunlarından yakalayıp hafifçe dişleyerek gerisin geri uzağa kaçışıyorlardı. Onlar bitkin düşünceye kadar hayranlıkla seyrettim. Köyden gelen ezan sesiyle bir ara duralayıp birbirlerinin çevresinde dolandılar. Aralarından bazıları müezzine katılıp uluyordu. Sonra her biri ayrı yönlere doğru, az önceki oyun hiç oynanmamış gibi uzaklaştılar. Çayır boşaldığında uykusuzluktan gözlerim ka-

panıyordu.

Eve vardığımda bitkindim. Kaç saat uyudum bilmem. Öğleden sonra havuza gitmek için dışarı çıktığımda bir baktım, bütün evlerin önündeyim. Her yöne açılan toprak yolun başında, burgaçlı zamanın içindeyim. Acayip bir gürültü... Havlamadan başka hiçbir şey duyamıyorum. Gözümde köpeklerin gözleri, beni kendi çağlarına çağırıyorlardı.

III

Gürültünün tam olarak nereden geldiğini çözemeyince, Birhan iki yudum su içmeye tekrar mutfağa geçti. Bazıları su içerken kuru kursağını düşünür, bazıları ise suyu. Birhan ikisini de düşünüyordu o sıra, hem suyu, hem kuruluğu. Böylece, ihtiyaç ile arzu arasında kalan eğri büğrü bir patikada hiç istemediği bir kafayı omuzlamış, geriye kalan uykusunu arıyordu.

Halbuki Birhan asla dürtülmemelidir. Her gün başka bir kafayla kendiliğinden uyanması gerek. Uykunun gözlerden çekildiği o baygın anların muğlaklığında, kendisi yontmalıdır kendi kafasını. Yüzüne yeni gözler kakmalı, güzel böceklerden esinlendiği duyargalar iliştirmelidir alnına. O sinir bozucu gürültü olmasa, belki Birhan insan olarak uyanmayacaktı bu sabah. Tortop olmuş gövdenin kirişlerine asılıp yatağını taşıdığı yeni bir evrene açacaktı gözlerini. Bütün mesele bu! Birhan bile olmayacaktı belki. Esneyerek doğrulacak, ellerinin arasındaki kafaya zanaatkâr sabrıyla yeni bir muamele yapacaktı. Konduğu yerde ölümünü uyuyan bir kelebek ya da kabuğunu özünden ören bir badem, hatta anbean buharlaşan bir çiy bile yaratabilirdi o kafadan. Böylece şeylerden şeylere geçen saydam varlığını serbest bırakacak, yarım kalmış düşünceleri tamamlanmış olacaktı. Bir *Adak* gibi kellesini sunacaktı dünyaya.

Çevrimi tamamlanmamış düşünce, birbirine yabancı parçalara öyle bölüyor öyle bölüyor ki bizi, şahsiyet neredeyse imkânsızlaşıyor. Viyana'da bir kadın tanıdım. Adı Ruth. Bir süre aynı evde yaşadık. İlk günler diş ağrısı çektiği için yüzü asık oluyordu. Yine de bu asık yüz için kusura bakmamamı söyleyecek denli nazikti. Ağrısını hoşgörmemi istemişti.

Bir gün, mutfak masasının tam köşesine küçük, kuru, üstünde kara benekler olan bir yaprak koydu. Yaprağın dal kısmında tohuma benzeyen yuvarlak bir çıkıntı vardı. Sanki yaprak sapından dönerek büyümüş, dönüş yaptığı büklümde ağacın tohumunu saklayan bir hazne örmüştü.

Yarı yarıya eksilmiş yaprağı ucundan tutup "Bu ne hoş bir şey" dedim, "içindeki ağaçla beraber düşmüş."

Ruth, yaprağı elimden alıp "Yo hayır, bu kanserli" dedi, "sabah yürürken saçıma takıldı." Sonra yaprağı yine özenle masanın üstüne koydu. Belli ki beraber yaşadığımız sürece o yaprak hep aynı yerde duracak, her salı evdeki eşyanın tozunu aldığımız gibi onu da temiz tutacaktık.

Bu bana biraz acayip geldi doğrusu. Bir yaprağın hastalığını görmek, onu urundan ötürü saklamak benim için bile fazla yadırgatıcıydı. Aynı gün Ruth'la aramızda bir konuşma geçti. Müze Mak'tan dönüyorduk. Konu nasıl oraya geldi bilmiyorum –eminim ben getirmişimdir– Avrupa toplumlarını sinsice hastalandıran yabancı düşmanlığından söz etmeye başladık. Ruth beklenmedik bir içtenlikle kendi tedirginliğini anlattı.

Üstüne basa basa "Irkçı biri değilim ama, Budapeşte'de doktora gittiğimde eğer ki doktor aksanlı konuşuyorsa, itiraf edeyim kendimi güvende hissetmiyorum. Romanya, Slovenya gibi baskıcı rejimlerden geçmiş ülkelerde verilen tıp eğitiminden kuşkuluyum. Sağlığımı onlara teslim edemiyorum, elimde değil" deyince, içim cız etti. Korkuyla dışlamak ile nefretle dışlamak arasında kalan o kıl kadar ince çizginin üstünde, kendi batıl inancının verdiği

huzursuzluğu masumane bir tonda ellerime teslim etmişti.

"Anlıyorum" demek zorunda kaldım – ki anlamıştım da. Sonra beraber dondurma yemeye gittik. Fıstıklı dondurmayı yalarken suratım pek asıktı, neyse ki Ruth bunu fark etmedi.

Birkaç gün sonra Ruth epey mutlu uyandı, İngilizcesi öncekine göre daha anlaşılırdı şimdi. "Dün gece rüyamda kız kardeşimi gördüm" dedi. İki kardeş birbirlerine sarılıp koklaşmışlar.

"Uykunun lütfu işte, iki kardeş hasret gidermişsiniz."

Sıcak kahvesini üflerken buruk bir gülümsemeyle "Evet" dedi, "geçen yıl onu kanserden kaybettim, artık rüyalarda buluşuyoruz."

Bu ânı muhakkak Birhan'a anlatmalıyım diye geçirdim içimden. Yas tutmanın insanı yücelten yordamını paylaşmak için. Bir de, tamamlanmayan düşüncelerin bizi nasıl başka parçalara böldüğünü, korkularımızda birleştirip hasretlerimizde nasıl yalnız bıraktığını söyleyeyim diye. Göçmen bir doktora güven duyamasa da, yaprağı kanserinden ötürü seven birisinin içinden geçiyor dışlamak ve şefkat, aynı anda. Ne zaman *tak tuk tak* diye uyandırılsak, gözümüzü açtığımız yer, kendi ellerimizle yontamadığımız bir kafa!

Bora, Mudanya sahilinde amaçsızca gezinirken, yarısı kuma gömülmüş bir konyak şişesi bulur. Şişenin kapak kısmı yosunlanmış, üstüne bir dizi minik midye yapışmıştır. İçinde bir not vardır. Yana yatık özenli bir elyazısıyla yazılmış bir çağrı mektubudur bu.

Bu notu bulan her kim olursa, hiçbir ücret almadan kendisine bir takım elbise dikeceğim.
İpek Terzi Dükkânı
Adres: Yıldız Caddesi No: 20 Beşiktaş/İstanbul

İster istemez aklı karışır Bora'nın. Birkaç gündür süren lodos yüzünden tetiklenen migrenini bir an için unutarak, bir süre çalkanan denizi seyreder. Marmara'nın anlamı değişmiştir artık. Denizin ta öbür kıyısında Beşiktaş iskelesinde durmuş, vapur düdüklerinin, kafeteryalardan yükselen şarkıların, bıçağını bileyen kokoreççinin, taksi kornalarının, bağırış çağırış yolcu toplayan dolmuş şoförlerinin arasında, elindeki şişeyi denize atmak üzere olan kişiyi tasavvur etmeye çalışır. O kişi kadın mıdır acaba, erkek mi, yoksa yabancılarla bağ kurmakta henüz engel tanımayan muzip bir çocuk mudur? Notun üzerinde ne bir tarih vardır, ne de kişiselliği açığa vuracak bir imza. *S* harfi yazının dizesinden taşırılarak, *l* ise fazlasıyla kısaltılarak yazılmış. Yazıdaki grafik bütünlüğe bakılırsa notu yazan terzi –gerçekten terziyse eğer– telaşsız biri olmalı.

Cömertliğini gizliden gizliye vurgulamış da. Harfleri titizlikle yan yana dizişinde aşırıya kaçmayan bir gösteriş seziliyor. Ne de olsa bir armağan sunarken kaçınılmaz olarak kurumlanabilir insan. Ama belki de hiç yoktur böyle bir terzi, vardıysa bile ölmüş olabilir, belki de adresi değişmiştir. Gerçekten takım elbise vaat eden bir terzi olsa bile, kim bilir, geçen zaman içinde bu pusulayı yazan kendisi değildir artık. Sadece hayatlarımızla bölük değiliz birbirimizden, dilim dilim zamana da bölünüyoruz. Bazen, eski zaman parçalarımıza bakınca kendimizi hatırlayamıyoruz.

Bora şişedeki notu okuduktan sonra aradan bir hafta geçer. Boğucu bir yaz günü Yıldız Caddesi'ndeki 20 numaralı dükkânın kapısı açılır açılmaz içeriye çıngırak sesi yayılır. Elli yaşlarında bir kadın ütülediği pantolondan başını kaldırıp yüzüne vuran buharı üfleyerek selam verir. Terden sırılsıklam olmuştur. Kapıda beliren genç adamın uzattığı notu görünce genişçe gülümser, "Şişeden siz çıktınız demek, epey uzun bir yol olmalı."

Çok geçmeden Terzi Helin mezurayla Bora'nın ölçülerini almaya başlar. Arkadaşça bir yakınlık kurulur aralarında. Birbirlerini tartmakla vakit kaybetmeden yoğun bir söyleşiye dalarlar. Helin'in tavrında İstanbul'a ters düşen tuhaf bir sakinlik vardır. "Bora ne güzel bir ad. İnsanların çocuklarına böyle adlar koyması hoşuma gidiyor. Rüzgâra, toprağa katıp karıştırıyorlar çocukları. Ama bildiğim kadarıyla bizim buralarda esen bir rüzgâr değil. Başka memleketlerde esiyor. Tuzlu olmalı. Tuzlu ve soğuk. Hiç tatmadım, bilmiyorum."

Bora çocuksu bir sıkılganlıkla, "Benim adım rüzgârdan gelmiyor aslında" der, "Babamın atının adıymış. Doğu'da bir köyde büyümüş babam. Köyünü hemen hemen hiç anlatmasa da atını dilinden düşürmez. Çocukluk arkadaşından söz eder gibi anlatır. Kulakları hep dimdik dururmuş bu atın; gövdesi tarçın rengi, yelele-

ri simsiyahmış. Koşmaya başladığında köyün manzarası değişirmiş."

Helin, Bora'nın kol ölçülerini kâğıda yazarken, "Hayvanlar... hep hayranlık uyandırıyor. Bize eksiğimizi hatırlatıyorlar" der.

"Evet ama bu eksik herkesi korkutuyor. Ben de korktum mesela. Ne zaman bir at görsem, onun kendi zamanında, kendi âleminde yaşadığını görüyorum. Benim dünyama değil, eşi benzeri olmayan bir at dünyasına ait. O at her zaptedilişinde bir at dünyası hezimete uğruyor."

"Ama uyum da sağlanabilir bir atla. Derler ki, atlarla mandalar insanların yaşam alanlarına yaklaşan ilk hayvanlarmış. Şu yarı insan yarı hayvan yaratıklar, muazzam bir mecaz bence."

Bora pek memnun değildir duyduklarından. "İnsanlar hayvanlarla tarihin hiçbir döneminde uyuşmamıştır. İnsan milleti nereye baksa sadece kendisini görür. Hayvanların kafasını kendi kafasına geçirir, onların pençelerini bir eldiven gibi kendi ellerine takar. Ben sanat tarihi okuyorum. On üçüncü yüzyıldan kalma bir İbrani kitabında Hezekiel'in kehaneti resmedilmiş. Hayatları boyunca Tevrat'ın buyruklarını izlemiş doğru kişiler, insanlık tarihinin son sahnesinde bir araya gelmişler. İşin ilginç yanı bu insanların hepsi hayvan başlı. Kimisi aslan, kimisi kartal, eşek, panter... Gel gör ki, bedenlerini hayvanla değiş tokuş etmiyorlar aslında. Tam tersine, dünyanın son gününde bile insanı içten içe yıkan bir uzaklığı ifşa ediyorlar. Onların bu yarı hayvan hallerinin hayvanla hiç ilgisi yok. Hem gerçekte mevcut olmayan hayvanbiçimli insan, hem de yerini hiçbir hayvanla paylaşamayan insankökenli hayvan oluyorlar. Ama kendi hayvanlıklarından ödü kopuyor hepsinin."

Helin pantolon boyunu ölçmek için Bora'dan dik durmasını ister. "Ben mesela kendimi örümceğe benzetirim. Bu kötü bir şey mi?"

"İyi de salonunun köşesinde bir örümcek ağ örse rahatsız olursun. Annemin uzun saplı bir süpürgesi var, haftada bir gün bütün

köşeleri süpürüyor. Örümcek ağları pislikmiş gibi geliyor ona."

Helin üç değişik kumaş getirir bu arada. "Söyle bakalım, hangisini beğendin, mavi fitilli kadife mi, yünlü siyah mı, yoksa şu acı kahve mevsimlik mi?"

"Bilmem ki, ben yoksul bir adamım, şu acı kahveyi her mevsim giyebilirim."

"Hangi rengi seviyorsun, asıl onu söyle."

"Doğrusunu istersen en çok maviyi severim."

"Niçin onu seçmiyorsun o zaman?"

Bora yanıt vermeden önce duraksar, "Sevdiğim şeyleri hak etmiyormuşum gibi geliyor."

Helin Bora geldi geleli ilk kez şaşkındır. Yüzünde yarım bir hüzün... Yüreğiyle düşünüyordur o sıra.

Kısa bir suskunluğun ardından "İyi de Boracım" der, "sen bu dünyada misafir misin ki sevdiğin şeylere sahip çıkmıyorsun?"

Ertesi gün Bora bir paket üzüm getirir Helin'e, "Dün elim boş geldiğim için sonradan çok mahcup oldum. Kara üzüm, inşallah seviyorsundur."

Helin'in önlüğünden ve saçlarından kısa iplikler sarkıyordur, üzümü yıkaması için Bora'ya dükkânın gerisindeki lavaboyu gösterir, "Elin boş geldin, çünkü şişedeki nota inanmadın."

Bora'nın sesi akan suya karışır, "İnanmadım diyemem, yalnızca kuşkulandım."

"Beni görünce ne düşündün peki?"

"Kadın olduğunu görünce şaşırdım biraz, dedim helal olsun, kadındaki cesarete bak! Çünkü karşına her tip insan çıkabilirdi. Uğursuzu, arsızı..."

Helin kıkırdar, "Her tip insan çıkıyor zaten."

"Ben ilk değilim o zaman!"

"On yıldır her yaz çocukları Marmara Adası'na götürürken denizin açıklarında bir şişe atıyorum suya. İlk gelen yaşlı bir kadın-

dı. Dikensi bir yalnızlığı vardı kadının. İkincisi emlakçıydı. Tek kelime konuşmadık. Üçüncüsü ise öğretmen bir hanım. Diktiğim döpiyesi bir türlü beğendiremedim."

Bora meraklı bir tonla, "Yabancıları seviyorsun sen" der.

Helin mavi fitilli kadifeyi tezgâha sererken, bir an için durup, elindeki ıslak üzümleri nereye koyacağını bilemeyen Bora'ya göz atar, "Mesele sadece yabancıları sevmek değil, yabancıların da beni sevmesini istiyorum."

Tezgâha serdiği mavi kumaşın üstüne Bora'nın ölçülerine göre kestiği pelür kalıpları iğneler. Kumaştan az fire vermek için olabildiğince özenli davranıyordur. O sırada başka bir boyuta geçmiştir Helin. Pelür kalıpların şeklini kuru sabunla kumaşa çizerken gövdesi birdenbire hüner halesiyle kaplanır. Ellerinde yüzyıllık bir ezber vardır sanki. Aynı zamanda ilk kez kumaş biçiyormuşçasına tedirgin, kadifenin ilmeklerine karışır. Herkesten, her şeyden daha yavaştır şimdi. Saplantılı bir dikkatle kumaşa odaklanmıştır. Yeryüzündeki bütün zanaatkârların sarmal zamanına sıçramış, hızla akıp geçen dakikaları dışarıda bırakmıştır. Bora sessizdir. Ağzında çıtırdayan üzümü o kadar yavaş çiğniyordur ki Helin'in ağır çekime aldığı zamana kapılmış, öylece duruyordur. "Şimdi anladım" der "kendini niçin örümceğe benzettiğini."

"Öyle mi?"

"Louise Bourgeois diye bir sanatçı vardı. Muazzam bir kadın. Babası duvar halısı dokuyor, annesi dantel örüyormuş. Devasa bir örümcek heykeli vardır onun. Kırılgan, ince, çok dokunaklı bir görüntüsü vardır. Hem örmeyi hem de çocukluğunun düşme korkusunu işlemiş heykele. Düşmemek için havada asılı kalmak istemiş. Şu anda sana bakınca onu anımsadım. Sen de bir örümceksin gerçekten, dikiş dikerken kendi ağında oynaşıyorsun."

Helin işini bitirinceye değin yanıt vermez. Ceketin kol kalıplarını çizdikten sonra, ellerini kalçasına koyarak sırtını esnetir. "Babanın atı... peki kim koymuş ata bu Bora adını?"

"Amcam koymuş. Askerdeyken bahriyeliymiş. Düşünsene, adam bir kara insanı. Hayatta en iyi bildiği şey ceviz ağacı yetiştirmek. Adriyatik Denizi'nde güvenlik seferine çıktığı zaman öğrenmiş borayı. Altı ay sonra izine geldiğinde mum gibi erimiş bir haldeymiş. Kas mas bir şey kalmamış adamda. Sürekli başı dönüyormuş. Hiçbir şey gelmiyormuş elinden. Uzaklara gidince insan bütün niteliklerini yitiriyor. Bedenin de bir geleneği var ister istemez. Her beden kendi bilgisinde yaşasaydı, buna izin verselerdi... dünya başka türlü olurdu."

Helin salkımdan kopardığı üzümü ağzına götürmeden bir süre parmaklarında yuvarlar, "Sen kimse yerinden ayrılmasın istiyorsun. "

"Hayır! Kendini bulduğu yere yerleşsin istiyorum, sürülmeden, kovalanmadan, aç bırakılmadan, istedikleri yerlerde dursunlar. Benim babam köyünde arıcıymış mesela. Ormanda bal kovanlarını sağarmış. Sonra bu Kürt meselesi yüzünden askerler ormanını yakmış babamın. Köyü boşaltma emri gelince de mecburen çoluk çocuk toplanıp Batı'ya göçmüşler. Ben çok küçükmüşüm, doğduğum köy içime işlemeden tuzla buz olmuş. Şimdi babam her sabah beşte kalkıp liman işçilerine revani satmak için yola koyuluyor. Hayatı açık bir yara... Kar kış ayazda her sabah tezgâhını yokuş yukarı itekleyişini seyrediyorum. Sırtı günden güne bükülüyor. Hiç de sevmez revaniyi. İnsanı aptallaştırdığını düşünür."

Helin üzümü yemeden geri bırakır. "Bir yere gitmeden altındaki toprağı da çekip alabilirler. Benim Halfeti'de akrabalarım var. Arada bir onları ziyarete giderim. Eskiden, oradaki fıstık ağaçlarını her görüşümde dilim tutulurdu. Dolunaydan sonra dallardaki zümrüdi fıstıkların çoğalışını görürdük. Kadınlar bahçelerinde kara güller yetiştirirdi. Bir tek Halfeti'de açardı bu kara güller. Sonra Birecik Nehri'ne baraj kurdular. Bütün o güller, o ağaçlar, bütün köy olduğu gibi sular altında kaldı. Bir gittim ki iklim büsbütün değişmiş. Hava nemli. Kuytularda kurbağalar vıraklıyor. Sivrisi-

nekler akınlar halinde uçuşuyor. Caminin minaresi gölün ortasında mızrak gibiydi. O benim fıstık ehli akrabalarım baraj gölünde alabalık avlıyorlar şimdi. Gölle uyuşmuşlar ama, uyurgezer gibiler. Yaşamak değil onlarınki. Hayatta kalmak... hayatta kalmak için hafızalarını silmişler."

Helin'in buruk sesi mırıltıya dönüşmüşken kapıdan biri girer. Çıngırak sesi Bora'yı yerinden sıçratır. Helin müşteriyle ilgilendiği sıra, duvarlardaki fotoğraflara göz atar. Üstünde terzi önlüğü olan beyaz saçlı bir adam ellerini ceplerine sokmuştur. Keyifli bir hali vardır poz verirken. Fotoğrafın yanında bir çocuğun çizdiği çok belli bir ada resmi vardır. Hemen üstünde de mezuniyet kepiyle poz vermiş genç bir kızın fotoğrafı. Bora, bu dükkândaki eşyanın ne kadar eski olduğunu yeni fark ediyordur. Kasanın durduğu masif masa sanki kırk yıldır yerinden kımıldatılmamışçasına bir iz bırakmıştır duvarda. Soyunma kabinindeki perdenin güneş gören kısımları yol yol solmuştur. Müşteri gittikten sonra, Bora hiç vakit kaybetmeden sorar, "Şu fotoğraftaki amca baban mı?"

"Evet, Gaziantep'ten buraya gelmiş gençken."

"Siz de Kürt müsünüz?"

Helin'in gözleri gölgelenir. Hayal kırıklığı her halinden okunuyordur, "Niçin sordun?"

"Merak ettim, Gaziantep'ten deyince, Arap mı yoksa, gerçi çok Türk var oralarda..."

"Mezhebimi, dinimi de merak ediyor musun?"

"Yok canım, sen yanlış anladın beni...."

"Şafiysem mi daha çok seversin beni, Aleviysem mi?"

"Helin, ne dedim ki ben şimdi? Öylesine sordum işte..."

Helin gücendiğini saklamadan üzüm salkımını Bora'nın önüne itekler, "Nerden aldın bu üzümü, karşıki manavdan değil mi? Sordun mu nerden geliyormuş diye? Bu üzüm kardinal, Bodrum'dan geldi. Ataları Karya halkına uzanan birisi yetiştiriyor bunu, sence fark eder mi? O manavda gördüğün avokadolar Meksika'dan dün-

yaya yayıldı, patates Peru'dan, ananas Brezilya'dan, elma Asya' dan... İftar sofralarında İsrail'den gelen hurmalarla oruç açıyor insanlar! Yeryüzünün bütün nimetlerini lüplüyorsun da, sofranı paylaştığın insanın kanbağını niye sorguluyorsun!"

Ertesi gün Bora dükkâna girdiğinde içerisi parfüm kokusuyla dolar. Saç sakal tıraşı olmuş, itinayla ütülenmiş beyaz bir gömlek giymiştir. Helin görür görmez bağışlamıştır onu, "Hayrola, buradan çıkınca birisiyle mi buluşacaksın?"

"Yok, şimdi üstümde prova yapacaksın ya, sana ter kokmayayım dedim."

Helin teyellenmiş ceketle pantolonu uzatır, "Kabinde giyinebilirsin. Dikkat et ama, bazı yerlerinde iğneler olabilir."

Bora kırılgan bir ses tonuyla perdenin arkasından konuşur, "Dün için kusura bakma, tutup kahve muhabbeti yapmaya kalktım seninle. Biz... seninle... aynı denize baktığımız için buluştuk. Bunu aklımdan çıkarmamalıydım halbuki. Dün internetten rüzgâr atlasına baktım. Denize attığından beri şişenin nerden nereye savrulduğunu anlamak için. Güzel bir hikâye oluşturacaktım kafamda ama pek kolay değil. Marmara hummalı bir deniz. Bir yandan yüzey akıntıları, öbür yandan dip akıntıları, kıyı açıklarındaki girdaplar, kuzey rüzgârıyla oluşan orkozlar... şişenin seyrini düşündükçe başım döndü."

Helin soyunma kabininin perdesindeki kıpırdanışı ilgiyle seyrediyordur. Bora kabinden çıktığında teyelleri sökmemek için çocuksu bir paytaklıkla ağır ağır Helin'e doğru yürür. "Bir deniz görünce, insan sanıyor ki dünyadaki bütün denizler aynı. Neden biliyor musun? Çünkü biz karşıdan bakıyoruz. Olan biten her şeyi, her ânı, her küçük ayrıntıyı böyle heykel gibi durarak yüz yirmi derecelik açıdan görebiliyoruz ancak. Heykeller nasıl bakar, aynı öyle!"

"Karşıdan bakmak ezbere bir şey. Pekâlâ gözlerini kapatabilir-

sin. Denizleri birbirinden ayırt edemiyorsak, zihnimizle gördüğümüzü tenimizde bilmediğimiz için."

Bora, keyifle kendi çevresinde dönerek giysisini Helin'e gösterir, "Senin bu söylediğini öğrenmem bütün ömrümü alacak. Nasıl? Yakışmış mı?"

Helin, dişlerinin arasına aldığı iğneler yüzünden cümleleri duraklayarak kuruyordur. "Yakıştı tabii, yakışmaz mı, güzel bir delikanlısın sen. Mesnetsiz bir gururun yok. Kocamla tanıştığımda senin gibiydi o da. Gördüğü şeylere dahil olmakla kalmazdı, doğrudan hikâyesine katardı. Burun buruna yaşardı her şeyi. Bir şiiri anlamak ister gibi insanları dinlerdi."

"Niçin geçmiş zamanla konuşuyorsun. Öldü mü yoksa?"

"Başkasına âşık oldu. Saklamadı hiç. Ben de üstelemedim. Çocuklar falan diye tutturmadım yani."

"Hayret, senin gibi bir kadını nasıl bırakabildi?"

"Okulda tanışmıştık, çok gençtik. Beraber büyüdük, büyüyünce de evden ayrılmak istedi."

Nihayet ağzındaki iğneleri bitmiştir Helin'in, "Omuzlarını geniş kesmişim, şuralardan daraltmam gerekecek."

Helin, Bora'nın sırtındadır şimdi. Ceketin koltuk altlarında oluşan potlukları gidermeye uğraşıyordur. Kuşa dokunurcasına dokunuyordur Bora'ya. Kendi ten sıcaklığını iletmeyen sakınımlı parmak uçlarıyla... Bora derin bir nefes alıp hıp diye susar.

Helin merak etmiştir, "Bir şey diyecektin, vazgeçtin."

"Çekiniyorum söylemeye."

"Dinliyorum."

"Hadi ama, çekinme lütfen."

"Ben eskiden... annemi ağaç sanırdım, biliyor musun? Bana elleriyle değil de yapraklarıyla dokunurdu. Sadece ağaç değil başka şeyler de olurdu. Meyve, baykuş, toprak... İnsandışı olan her şeydi yani. Boynu ekşi muhallebi kokardı. Hem bayılırdım bu koku-

ya, hem de tiksinti duyardım. Beni kendine çeken o gövde, o memeler, o çatallanarak çatlamış göbek bir musibet alametiydi. Şimdi sana garip gelecek ama, babamı da şehir yerine koyardım... Liman, vapur, meydan, bütün dünyayı içeriyordu. Ama annem yabanıl bir şeydi. Nasıl doğurduysa istediği zaman yutabilirdi beni. Bir gün, yedi yaşındayım daha, onu merdivenin altında buldum. Kanayan dizini ovalıyordu. Acıdan solmuştu kadın. Merdivenden düşmüş, sivri bir çıra etine saplanmış. Kan böyle bileklerine akıyor. Ama gıkı çıkmıyor kadının. Anne anne, diye bağırıyorum, fısıldayarak 'Yok bir şey, yok bir şey, geçer şimdi' diyor. Yanağının kenarından yaşlar süzülüyor, o hâlâ 'Yok bir şey' diyor. Yüzüme bakarken bile gizlice ağlıyor. Sonra... tırabzana tutundu, bir ayağını sürüyerek ağır ağır eve girdi. Akşam babama hiçbir şey demedi. O zaman, o güç, o fedakârca susma hali doğal geldi bana. Onun gövdesi parça parça da olsa sesi çıkmaz..."

Helin kendini tutamayıp Bora'nın sözünü keser, "Bir ağaç gibi yani."

"Evet, öyle bir şey, o öyle susunca hep, ben de o gövdeyi hiç önemsemedim tabii. Kırılganlığını fark edemedim."

"Niçin çekindin bunu anlatmaya?"

"Çekindiğim annem değil, başka bir kadını anlatacağım, sabredersen biraz."

Helin, arka kısmın provasını bitirmesine karşın, Bora'nın sırtında oyalanmaya devam eder, "Tamam, dinliyorum seni."

"Geçen yıl, bir kızla birlikte oldum. Adı Esra. Çok neşeli bir kız, hâlâ görüşüyoruz. Söylemesi ayıp, ben ilk kez onunla uyudum. Böyle şeyler anlatıyorum, kusura bakmıyorsun değil mi?"

"Yok canım, devam et sen."

"Esra'yla yattığım gün, o an, anla işte, o doyum ânında bir şey oldu bana. Sanki yeniden doğdum. Arzuyla inleyen bir hayvan olarak. Nasıl anlatsam... altında ezildiğim sırrımı yitirdim sanki. Meğer hiçbir sırrım yokmuş, ölümlü bir şeymişim ben de. O an, kan-

lı, ekşi kokulu, yabansı annemden koptuğum andı. İkinci bir ebe göbeğimi kesti benim. O zaman bazı şeyleri daha iyi anlamaya başladım."

"Ne anladın peki?"

"Dünyanın çobanının kim olduğunu..."

Helin, elleriyle Bora'yı kendine doğru çevirir, bir adım uzaklaşıp ceketin duruşuna bakar. "Sen misin dünyanın çobanı?"

Bora heyecanla sesini yükseltir, "Ben değilim tabii! Başkalarını kastediyorum. Feodaller, sömürgeciler, köleciler, ırkçılar, hayvanla işçiyi bir tutanlar, doğa kaltağın tekidir diyen filozoflar, onlar bu dünyanın çobanı."

Helin, yavaşça ceketi çıkarması için Bora'ya yardım eder. "Peki, bunların doyum ânıyla ne ilgisi var, onu anlayamadım."

"Çok ilgisi var Helin, o sırada boşluğa düşüyor insan. Seni sarmalayan kozmik dişi yok artık, sadece ölüm var. Böyle ne bileyim, avuç içlerinde ruhun yangınını duyuyorsun. Birinde haz, öbüründe ölüm! Bununla baş etmek kolay mı? Kayıbız Helin, hepimiz kayıbız. Kimyamız bozuk bizim. Toprağa tutunacağımıza ölüm korkusuna tutunuyoruz. Açgözlülüğümüz ondan. Meyveyi ağacından toplar gibi bedenle ruhu ayırıyoruz birbirinden. Beden, düşüncesi olmayan ham bir şey oluyor o zaman. O ölüme yollanan madenciler, kamyon kasalarında sıkış tepiş taşınan o tarım işçileri, onların hepsi bedenden ibaret. Ezilenler beden, ezenler akıl olmuş. Tam bir bağımlılık ilişkisi! Yoksa bu zalim kültür böyle sımsıkı nasıl örülür?"

Helin, kuşkuyla kaşlarını kaldırır, pantolonun belini kontrol ediyordur o sıra. "Ne kadar tehlikeli bir şey söylediğinin farkında mısın sen?"

Bora inatçıdır, "Ben miyim tehlikeli? Tehlikenin tam ortasındayız zaten."

Helin yere çöküp pantolonun paçalarını katlar, ayağa kalktığında buz gibi soğumuştur yine. "Şimdi sen ne yapıyorsun biliyor

musun, bütün efendilerin duymak istediğini söylüyorsun. İnsanın yaradılışını lekeliyorsun. Hainliği doğallaştırıyorsun. Senin ağzında her şey normalleşiyor. Bütün bu yıkım, bu felaket, her şey doğallaşıyor. Çok kötü bir şey yapıyorsun, çok ayıp... Sen kim oluyorsun da benim özümden defolu bir şey gibi söz ediyorsun!"

Bora'nın aklı karışmıştır. Ne yanıt vereceğini bilemez. Aptalca bir şey söylemekten korkuyordur. Kısa bir suskunluğun ardından dönüp aynaya bakar. Yapmacık bir tavırla sevimli olmaya çalışır, "Vay, çok güzel durdu pantolon, işinin ehlisin gerçekten. İnsanı baştan yaratıyorsun."

Sonraki gün, Bora çok erken bir saatte gelir dükkâna. Helin başını kaldırmaksızın Bora'nın ceketini makineden geçiriyordur. İğnenin otomatik tartımıyla uyum halinde deviniyordur o sıra. Suskunluğu o kadar ciddidir ki Bora ne yapacağını bilemeden dükkânın içinde sıkıntıyla dolaşmaya başlar. Helin'e karşı derin bir hasret duyuyordur şimdi. Vakit geçirmek için evyedeki kirli bardakları yıkar önce. Sonra toz kaldırmadan yerleri süpürmeye çalışır. Pek becerikli değildir bunları yaparken. Ütülenmiş giysileri naylon poşetlere sarıp askıya asar. Elbiselerin üstüne takılan iplikleri temizler. Çekmecelerde dağınık duran fermuarları renklerine, boylarına göre yeniden düzenler. Helin hâlâ tıkır tıkır bir sesin içinde, kambur bir oturuşla makineyle bütünleşmiş haldedir. Makinenin duraksama ânında Bora ansızın bitiverir Helin'in karşısında, "Gel, çay içelim seninle, poğaça da aldım hem, yeşil biber, domates, beyaz peynir, her şey var."

Helin çayını karıştırırken göz ucuyla Bora'yı izler. Onun sabırla susması, ilk sözü kendisine bırakması hoşuna gidiyordur. "Nasıl geçti gecen, rahat uyuyabildin mi?"

"Uyuyamadım. Kitap okudum sabaha kadar. Clifford Geertz diye bir antropolog var, çok güzel yazmış. Bir yerinde diyor ki, ak-

lımda kaldığı kadarıyla söylüyorum, başkalarının bizimle aynı doğayı paylaştığını bilmek, basit bir terbiyedir. Sonra ekliyor hemen: Kendimizi yerel bir örnek, dünyalar arasında bir dünya olarak görmek ise terbiyenin en zor aşamasıdır."

Helin gülümseyerek arkasına yaslanır. "İyi ki sen bulmuşsun benim şişemi."

"Gerçekten böyle mi düşünüyorsun? Ben de sana karşı sürekli faul yapıyormuşum gibi hissediyorum."

"Evet, öyle düşünüyorum, hep güzel cümleler kalıyor aklında. İyi bir özellik bence. Osman Şahin diye bir yazar var, bilir misin?"

"*Ölüm Oyunları* diye bir kitabını okumuştum."

"Bir keresinde kruvaze bir ceket dikmiştim ona. Son derece kibar, güleç yüzlü bir beyefendi. Neşeli bir bilgeliği var. Bir sürü hikâye anlatırdı. Askerliğini yaparken öyküleriyle bir yarışmaya katılmış. Ödülü aldığını öğrenir öğrenmez annesine mektup yazmış. Annesi okuma yazma bilmeyen köylü bir kadınmış. Yazar, mektubu annesine başkasının okuyacağını bildiği için en açıklayıcı şekilde yazmaya çalışmış. Demiş ki 'Güzel anacığım, Türkiye'nin çok önemli bir kurumunun açtığı bir yarışmada yazdığım hikâyelerle "en" birinci oldum.' Derken bir ay sonra yazara köyden bir mektup gelmiş. Okul defterinden yırtılmış bir kâğıda eğri büğrü harflerle yazılmış kısa bir mektup. Belli ki bir ilkokul çocuğuna yazdırılmış. Cevap şöyle: 'Evladım, birinciliğini tebrik ederim. İnşallah ikinci de olursun, üçüncü de.'"

Bora kahkaha atarak Helin'e doğru eğilir iyice, "Vay be, ne harika kadınmış!"

"Osman Şahin pek anlayamamış bu temenniyi, tezkereyi alır almaz köyüne dönmüş. Bakmış ki annesi bir elma ağacının altında kurutmalık elmalarla sofralıkları ayırıyor. 'Anne' demiş, 'birinciliğimi beğenmedin mi?' Annesi birkaç tane elmayı iki eliyle avuçlayarak oğluna uzatmış. Demiş, 'Birinciyi ne yapayım, bak bunlar böyle yan yana daha çok.'"

"Diyeceğim, o kadın toplaya toplaya hissediyormuş dünyayı, saya saya değil. Etrafına bakınca taneleri değil bereketi görüyormuş çünkü."

Bora düşüncelidir, "Hayret, şimdi şeyi fark ettim, dil farkını... Ana oğul arasında nasıl dil farkı olur? İkisi de aynı elmaların insanı."

Helin sofrayı topluyordur, "Dünyaya nasıl alışırsan öyle konuşursun."

Ütülenmiş kumaş kokusu, dükkânın havasını birdenbire değiştirmiştir. Helin yorgun görünüyordur. Sıcaktan pençe pençedir yüzü. Vantilatörün esintisiyle perçemleri terli alnına yapışır. Kendi kendine konuşurcasına sözcükleri ağzında yuvarlamaya başlar.

"Alışmak dedim ya, bak sana bir şey anlatayım. Bir keresinde, ben daha çocuktum, evin arka tarafındaki boş arazide kurban kesiyorlardı. Meraktan gittim baktım. Koca arazi düşün, çoluk çocuk insan öbekleri her biri bir kurbanın başında kümelenmiş. Belki otuz, belki kırk hayvan kesiliyordu. Hayvanlar direniyordu tabii. Kasaplar ne kadar şefkatli olmaya çalışsa da hayvanı zaptetmek için zor kullanıyorlardı. Bedenin onuru nasıl yerle bir olur, o zaman gördüm. Heybetli bir mandayı ite kaka yere devirdiler önce, birisi ayakları tutuyor, öbürü boynuzlara basıyordu. Hayvanlar ölümü bilmez derler, hiç de öyle değil. Canı olan her varlığın bir hafızası var bence. Su bile eskiyi hatırlıyor buharlaşırken. Yoksa o hayvanlar ölümü bilmeden öyle bağırırlar mı canhıraş? O böğürtüleri unutamam hiç. Kurbanların sesi insan sesi gibi gelmişti kulağıma. Hayvanla insanın birbirine en çok benzediği an, acıyla haykırdıkları andı.

"İlk kurbanı seyrederken nefes alamadım, o kadar küçüktüm ki amcalarımın bacakları arasından görüyordum olan biteni. Yine de bir bedenden çıkan canın titreşimini hissedebiliyordum. İkinci kurbanı seyrederken yine aynı. Sonra yavaş yavaş alışmaya başladım.

Bir iki saat içinde arazi kana sıvanmıştı. Yenemeyecek organ parçalarını gömmek için küçük çukurlar kazılıyordu. Deriler yüzüldükten hemen sonra, kadınlar taşıdıkları devasa sinilerle kalabalığa dalıp etleri paylaştırıyordu; butlar şuraya, işkembe buraya, paçalar öbürüne, kelle bu yana... Bu arada, iki kaşının arasına bir parmak kan bastırılan çocuklar bu hercümercin içinde bayramlık giysileriyle koşturuyorlardı. Seslenişler, dualar, henüz kurban edilmemiş olan koyunların meleyişleri, buzağıların insan sesini bastıran böğürtüleri birbirine dolanıyordu. Kan kokusuna abanan sinekler kara bulutlar halinde insanların arasından geçiyordu. Çocuklar için rüzgârgülü, dondurma satan satıcıların çıngıraklarıyla ortalık hem panayıra hem de can pazarına dönmüştü. Ama köpekler yaklaşmıyordu bize. Arazinin en uzağında, sanki kendilerinin belirlediği bir sınır çizgisinde yan yana dizilmişlerdi. Hepsinin kulakları dimdik, başları hafif eğik, sessizce olan biteni seyrediyorlardı. O köpeklerin bakışından duyduğum mahcubiyeti asla unutamam.

"Sonra yorgun düşüp ağır ağır eve gittim. Birkaç saat içinde kurban böğürtüleri hayatın bir parçası haline gelmişti. Uyuşmuş gibiydim. Alışmak derken, bunu kastediyorum. Hayvanlara ne yaptıysak, birbirimize de aynı muameleyi yaptık biz. Katliamdan işkenceye, sürgünden sömürüye ne yaşadıysak, aynı azabı önce hayvanda denedik. Kötülüğü önce doğada temrin ettik, sonra birbirimizde. Aklına gelebilecek her şeyi, uçmayı, tırmanmayı, yüzmeyi, yuva yapmayı onlardan esinlendik. Sonra haince uygarlığın dışına attık onları."

Helin bitkin görünüyordur. Yüzündeki bütün anlam silinmiştir. Mendille yüzünden boynuna doğru terini siler. Bora hemen bir bardak su getirir. Helin gözleri kapalı kana kana su içerken sanki sadece suyu düşünüyordur. Derin bir oh çektikten sonra ütü masasındaki pantolonla ceketi dikkatle kaldırıp koluna takar. Abartısız bir saygıyla Bora'ya doğru uzatır. "Takımın hazır, hadi giyin bakalım."

Bora mavi fitilli kadifeden takım elbiseyi giydiğinde birdenbire duruşu değişir. Gövdesini dikleştirerek ceketine yaraşmaya çalışır biraz da. Bir sağına dönüyordur, bir soluna. Ellerini pantolonun cebine sokar, çıkarır, ceketini ilikler, tekrar açar, aynada gördüğü şey karşısında sevincini saklayamaz. "Eline sağlık. Senin için İstanbul'un en iyi terzisi diyorlar. Gerçekten haklılarmış."

Helin övgüyle baş etmeyi gayet iyi biliyordur, "Sağolasın, güle güle eskit."

Bora aynanın önünde bir süre oyalanır. Ayrılmak istemiyordur hemen. Üst üste teşekkür ederse Helin'i sıkacağını bildiği için düşünmeden bir şeyler söylemeye çabalar.

"Bunu yapmanın yalnızlıkla bir ilgisi yok, değil mi?"

"Bilmem, olabilir. Gerçi yalnızlığımı fark edecek zamanım pek olmuyor."

"İnsanları yanına çağırarak zamanını mı dolduruyorsun?"

"Sen öyle mi düşünüyorsun? Sıkıntıdan mı yapıyorum sence bunu?"

Bora bir adım daha yaklaşır Helin'e, ellerini ne yapacağını bilmediği için önünde kavuşturur. "Bence sadece terzi olduğun için yapıyorsun Helin. Seni gördüm, dikiş dikerken nefesini tutuyorsun. Terzilik öylesine bir meslek değil senin için, bir maharet. Yeteneğini kullanmıyorsun, yeteneğine adanıyorsun. Bu senin yaptığın bir adak bence. Esnaflığı bir kenara koyup bir kere de karşılık almadan yapıyorsun bu işi. Mahareti armağana dönüştürüyorsun. Sırf bir terzi olarak ruhuna temas ediyorsun insanın."

Helin duygulanmıştır, "Bak, kimseye anlatma bunu, e mi?"

Bora omuzlarını silker, "Ne anlatıcam o zaman? Gözünü seveyim, kim susabilir böyle bir anıyı?"

"Sen en iyisi elmaları toplayan kadını anlat herkese. Bizim asıl hikâyemiz o."

IV

Karaduygun'u yazarken Birhan'la ilgili bölümleri Roma rakamlarıyla ayırdığımı yeni fark ettim. Doğru dürüst toplama çıkarma yapılamayan bu basamaksız, hantal sayılara duyulan sadakat, modası geçmeyen bir dekorasyon alışkanlığıyla açıklanabilir elbette. Onlar sayı değil de epizotlara yerindelik atfeden görsel bekçiler sanki. Bana kalırsa, bölümlerin içsel bütünlüğüne ciddiyet kazandırmasından çok, gerçekte sıfırsız sayılar dizini olduğu için seviyoruz onları. Yazıdan önceki boşluk deneyimini perdeleyen, hatta yazıya dair o ilk ham fikrin aklımıza düştüğü ânı görmezden gelmemizi sağlayan, kelimenin tam anlamıyla yanıltıcı bir yanı var bu sayıların. Bizi sıfırdan kurtarıyorlar. Batı Araplarının dünyaya bahşettiği basamaklı sayılardan sonra atıl kalsalar da, armayı andıran biçimleriyle biz okurlara yeni bir şeyi ifade ediyorlar: Çoktandır olmuş bir şeyi. Yazmazdan önce kendi sözcüklerini yaratan o teskin edilemez esinlenme ânını hiçe sayıp, okuru doğrudan yazılmış olanın evrenine çağırıyorlar.

Hiçbir kitabın sıfırıncı sayfası yok zaten, okumaya başladığımızda ister istemez sıfıra uğramıyoruz. Yaşamaya sıfır'dan başladığının bilincinde olan türümüzün okumaya bir'den başlaması, uygarlığın önemsiz bir ayrıntısı olmalı. Anlatılarda kitap kapağından sonraki ilk boş sayfaya sıfırı koysak bile bu sanatsal bir hamle olarak kalacak ve o sıfır, sayı dizilimine değil yazıya dahil olacaktır. Dolayısıyla bütün anlatılar doğaları gereği sıfırıncı noktayı içer-

meyen, ama bunu içinde saklayan yarım ağızlı hikâyelerdir. Öte yandan her yazının sıfır noktası vardır kuşkusuz. Bir oluşun, bir sözcüğün ya da henüz anlam biçilmemiş bir sahnenin karşısında, ürperişin düşünceye dönüştüğü o kısacık zaman diliminde, anlatının doğumuna eşlik eden sıfırın içinde bulabiliriz kendimizi.

Madem yeri geldi, *Karaduygun*'un sıfır noktasından söz edebilirim artık. Gerçekte bunu yazmanın teamüllere aykırı olduğunu bilsem de, sıfırı yazıya dahil etme çabamın boşunalığını kimsenin yüzüme vurmayacağını umut ederek yapıyorum bunu. Geçtiğimiz yaz Birhan'la karşılıklı oturuyorduk. Berlin'den yeni dönmüştüm. Gelir durumu yüksek, büyük olasılıkla bir kez bile göçmenlerin yaşadığı bölgelere uğramamış insanların, çokkültürlülüğüyle övünen Berlin'den oldukça kopuk bir yaşam sürdürdükleri semtlerden birinde yaşamıştım. O bölgede yabancılara karşı hoşgörüyü bir dert gibi takınan orta yaş üzeri insanlar yaşıyordu. Semti çevreleyen otoyol yüzünden hiç bitmek bilmeyen, her geçen gün insanın sinirlerini geren motor gürültüsüne nasıl maruz kaldığımdan söz ediyordum Birhan'a. Berlin'deki evimde İstanbul'un gürültüsünü özleyeceğim hiç aklıma gelmemişti. Çocuğunu azarlayan yan komşu, yüksek sesle müzik dinleyen ressam, her akşam eski karısının kapısına dayanan adam, sağ olsun tam dokuz hoparlör takılı minareden korkunç bir sesle avaz avaz ezan okuyan müezzin, Boğaz'dan geçen gemilerin bariton düdükleri, hiç olmazsa zamanı mimliyor, saatlerimi epizotlara bölüyorlardı. Oysa Berlin'deki biteviye uğultu, ilelebet peşimi bırakmayacak bir kulak çınlaması denli delirticiydi.

Birhan beni dinledikten sonra ayağa kalkıp bir sigara yaktı. "Tekdüze sesler, insanın asabını bozuyor gerçekten" dedi çok yavaş hareketlerle. Önceki sabah onu uykusundan eden bir sesi canlandırmaya çalıştı: *tak tuk tak tak tuk tak*. Her bir hecenin üstüne basarak yansıladığı sese, görünmez bir tenekeye vuran edalı parmakları, hafifçe yaylanan bacaklarıyla uymaya çalışıyordu. Gü-

rültünün tartımı içine işlemişti Birhan'ın. İşin ilginç yanı, yüzünde benimki gibi hırçın bir yakınma yerine, yarım gülümseyişle derinleşen muğlak bir anlatım vardı. Bütün sabahını bu gürültünün kaynağını aramakla geçirmiş, sanki sesin gizeminde tutulu kalmıştı.

Birhan'ı dinlerken anlattığı şeyin sadece gürültü olmadığını, dışarıdan içeriye sızan kalın bir duyarsızlığın göğüste yarattığı kalp çarpıntısından söz ettiğini hissettim bir an. Dışarıdaki şiddetin alışılmaya yüz tutmuş tok sesini ta yatağından duyuyordu. Tam o sıra sıfır noktasındaydım. Berlin gürültüsüne dair serzenişim birdenbire sönüvermiş, Birhan'ın anlatımıyla yeni bir boşluğa düşmüştüm. Derken, o boşluk apak bir sayfaya dönüştü. Diyeceğim, gürültüyle ilgili tatsız anıların yüzeysel anlamları pul pul dökülmeye başladı. Birhan'ı değil kendi yazacağım hikâyeyi dinliyordum artık. Uykusunu bölen sesin peşi sıra geçirdiği saatler gözümde canlanıyor, ondan yansıyan yazıyı hayal edebiliyordum. Tam da onun şairliğine denk düşen varoluşsal bir itiraza kapıldım ben de. Birhan'ı huzursuz eden gürültüyü onun ılık nefesinden bir hastalık gibi kapmıştım. Bu yalnızca bizim başımıza gelen, başka kimsecikleri inandıramayacağımız bir ses kapanıydı.

Birhan ne düşündüğümü anlamış olacak ki bir ara durakladı. Sigarasından derin bir nefes alıp gözlerini kıstı. Bu hallerini çok seviyorum onun. Aklındaki düşünce tamamlanıp atomize olduğunda, minicik bir inci tanesini yutarcasına hafifçe yutkunup bir süre –benim âlemimde oldukça uzun, ama dışarıdan bakıldığında iki kirpik kırpışması kadar– bekledi. Gözlerimdeki hevesli ışıktan olacak, bana verdiği hikâyenin niteliğini tümüyle fark etmişti sanırım. Kendi mecazını emanet etmekle kalmamış, bütün gövdesiyle o mecazın bir parçası olmuştu.

"Sen bunu yaz" dedi bana.

Ossaat hikâyeme imza düştü.

Aksi gibi ertesi sabah, bir yanlışlığı kıskıvrak yakalama arzusuyla, rüyamı delen bir gürültüye uyandım. Başıma gelen olay öylesi küçük, aynı zamanda olduğundan o kadar büyüktü ki, bir önceki gün Birhan'dan esinlendiğim kitabım daha başlamadan anlamını yitiriverdi. Bu sevimsiz olay yüzünden hayal gücüm puf diye söndü. Bölünen uykulara yüklediğim anlamların her biri murdar olmuş, gürültüyü düşünmektense gürültünün kendisiyle boğuşmak zorunda kalmıştım. O gün kapıma dayanan bir kalaycı yüzünden kitabım daha yazılmadan mahvoldu. Bağrış çağrış üstüme *Musallat* olan herkesin beni nasıl ezdiğini, ezikliğimin ta nerelere vardığını, maruz kaldığım haykırışlar, buyurmalar, tehditler, horgörüler, hiddetlenmeler, şiddetli paylamalar yetmezmiş gibi, içimi oyan vahlanmalar, mızıldanmalar, yakarışlar, sonu gelmez dertlenmeler, biteviye iniltiler yüzünden her bir yandan saldırıya uğradığımı, o kalaycı sayesinde anladım.

Ben bir eziğim. Bas bas bağıran politikacıların, insanların suratına biber gazı sıkan polislerin, ırkçıların, bankacıların, sigortacıların, cuntacı subayların delirtici şamatası yetmezmiş gibi, bir de evimi başıma yıkan tamircilerin, bilesiye yolunu kaybeden taksi şoförlerinin, üç kuruş için beş takla atan emlakçıların, son kullanma tarihi geçmiş yoğurtları kakalayan bakkalın, her işte ayak sürüyen devlet memurlarının, göz göre göre ruhumu kanırtan yakınlarımın sinir bozucu söylenmeleri arasında sıkışıp kalmışım meğer. Ne var ki sirenlerin, alarmların, ıslıkların, yuhalamaların, kornaların, yemin billah mazeretlerin, yersiz yazıklanmaların magmasında yaşayan bu ezik varlık, dinlemeyi reddetse bile işitmeye mecbur fevkalade bir kulaktır. Boynu eğik olsa da kulakları dimdiktir. Çalan bütün kapıları açmaya meyyal edilgen huyu yüzünden, dünya hep onun başına üşüşür.

Bir sabah, densizin biri hiç ara vermeksizin zilimi çalarken, rüyama sızan cayırtıyla uyandım. Apartmanda yangın çıktı, komşulardan biri öldürüldü, ya da ne bileyim, biri bana korkunç bir haber getirdi diye bir felakete açtım gözlerimi. Parmağını çekmeden zile basan her kimse onu durdurmak için apar topar koşturup doğrudan otomata bastım. Yüreğim ağzımdaydı. Oysa hiç acelesi yoktu gelen kişinin. Zildeki telaşenin tam tersine, apartman boşluğunda tıkır tıkır gayet sakin ayak sesleri yankılanıyordu. Üstümde sadece atlet külot vardı. Kapının zincirini takmış, daracık bir aralıkta yalnızca kafamla bekliyordum. Karşıma çıka çıka dudakları kapkara, suratı kaşık kadar, saçlarını sıkıca bağlamış bir kadın çıktı. Beni görünce ısırır gibi gülümsedi.

"Kalaylanacak bir şeyin var mı güzelim?"

"Sen" dedim, "ne terrrrbiyesiz kadınsın! Ödümü kopardın sabah sabah."

Elini kapının arasına soktu, "Aman, ne ödlekmişsin hanım, zili çaldık sadece."

Yorgun belini dinlendirircesine elini kapının arasına yaslayıp bir ayağını öbür dizinin üstüne koydu. Kapatmam imkânsızdı. "Şu elini çeker misin lütfen?"

İstifini bozmadan "Çekerim tabii" dedi, "eşkiya mıyız biz? Önce sen söyle bakayım, kalaylanacak bir şey var mı?"

"Yahu, ne kalayı, çek elini lütfen, çok fena olacak."

İyice kavradı kapıyı. "Ekmek parası hanım, yok mu evinde bakır cezve, çelik tencere, demlik, tepsi, kap kacak?"

"Üstüm başım müsait değil, uğraştırma beni."

Kadın sadece burnumun ucuna bakıyordu, dizine dayadığı ayağını indirip kapının arasına soktu. Yana yatık büsbüyük bir K harfiydi şimdi. "Git bacım, üstüne bir şeyler giy, ben burada beklerim."

"Bela mısın nesin, bağırıcam şimdi, ortalık ayağa kalkacak."

"Bağır anam bağır, ekmek parası için çırpınan fukaraya bir de sen bağır."

Kadının elini ayağını ezmek istemediğim için mecburen geri çekildim, "Sen akşama kadar bekle orada, ne halin varsa gör!"

Kalaycı kadının sesi ezbere kelimelerle şakımaya başladı. "Ceylan gözlüm, bak gençsin, güzelsin, Allah seni nazarlardan korusun, bütün kaplarını yepyeni yapayım da gör bak arkamdan dua edeceksin. İyice parlatayım çelik tencerelerini, saplarını tamir edeyim, eksik kapak, kırık çıkık neyin varsa yenisini vereyim."

Kadın zincirli kapının eşiğinde konuşadursun, ben şuursuzca kendi çevremde dolaşmaya başladım. Onu başımdan savacak hiçbir şey gelmiyordu aklıma. "İstemiyorum dedim, hadi başka kapıya."

"Kız sen ne inatmışsın kız! Bir güzel parlatacağım tencerelerini, üç kuruş ekmek parası. Benim kız hasta, herifim işsiz, oğlan askerde, küçük olan eteğimde hâlâ, mecbur kalmasam ta Kuştepe'den gelir miyim buralara? Aç kız, fakire iş vermek sevaptır."

"Teyzecim, istemiyorum dedim ya!"

"Hoşt! Dana kadar olmuşun, bir de teyze mi diyorsun?"

Gözlerim sulanmaya başladı. İstemsizce ellerimi yüzüme kapadım. Kulaklarımla değil de yüzümle işitiyordum her şeyi. "Bak kardeşim" dedim niyeyse, "işim var benim, çıkmam gerek, lütfen ısrar etme."

Devrek bir gülümsemeyle "Sen git işine madem, ben akşama

getiririm tencerelerini, pırıl pırıl yapacağım hepsini" dedi.

Yok, bu kadından kurtuluş yoktu. Hem ne diye gideceğim dedim ki! Ne malumdu hırsız filan olmadığı. Belki böyle evleri yokluyordur. Bu arada benim kedi Püskül, sağolsun rahat durmuyordu. Kapının aralığından dışarı çıkmaya yeltenince, kuyruğundan yakalamaya çalıştım.

"Aman kedi dışarı çıkmasın!"

Kadın eşiğe dayadığı ayağına kedinin sürtündüğünü görünce çocuğunu azarlar gibi haykırdı. "Pist! Geç bakayım ananın yanına!"

Püskül derin bir içerlemeyle kabardı önce, sonra gurur kırıklığıyla arka odaya, her zamanki köşesine geçti.

"Şu pis hayvanla yaşıyorsun da kapına gelen fakiri kovalıyorsun, ayıp ayıp."

"Yeter artık canım!" diye hiç inandırıcı olmayan bir heyheylenmeyle tekrar kapıya yaklaştım. "Ne laf anlamaz kadınsın, deli misin nesin!"

Sesi yokuş aşağı bir yalvarışa büküldü hemen, konuşurken bağrını yumrukluyordu "Ah be cancağızım, ben açım aç, aç olmasam tutturur muyum? Aha iki gözüm önüme aksın, bir dilim ekmeğe toz şeker serpip oğlanın eline verdim, iki kuruş kazanırsam akşama kirazla makarna götüreceğim ona."

"Şimdi de dilenciliğe mi başladın, hiç sevmem dilencileri."

"Aman kız, dilencileri hor görmeyesin! Çarpılırsın sonra. Şu dilin göbeğine kadar sarkarsa, Gülayşe demedi deme. Dilenciler melektir, Allah kullarını denemeye dilenci kılığında melekler gönderir."

"Aman ne güzel, melek oldun yani!"

"Haşa sümme haşa, ben bildiğin kalaycıyım. Bari bir cezveni ver de siftah yapayım."

"Sadece bir cezve ama! Sırf senden kurtulmak için vereceğim."

"Tamam anam, tamam, sanki başına ekşidik."

Hızla yatak odasına gidip elime geçirdiğim eteği üstüme giydim. Söylene söylene mutfağa geçtim. Artık ben de kalaycı kadın gibi konuşmaya başlamıştım. "Sende bu çene varken maşallah hayatta sırtın yere gelmez!"

"Ne diyorsun güzelim, duyamıyorum!" Sadece eliyle ayağıyla değil, burnuyla da içerideydi.

Hızla zinciri çıkarıp meydan okurcasına kapıyı sonuna kadar açtım. "Al bakayım şu cezveyi, al bu da kalay parası, istemiyorum, geri getirme, ister sat ister kullan, bir daha gözüme gözükme sakın!"

Kadın pişkin bir gülümsemeyle cezveyi elimden kaptığı gibi hop kapı eşiğine bağdaş kurup oturuverdi, "Ne yapayım senin cezveni, bende âlâsı var. Sen şimdi tencerelerini getir bakayım. İlla bakır olmasın, çeliklerini de ver, olmuşken hepsi olsun."

Ağzım açık donakaldım. Kadının bacakları evin içindeydi artık, saldırmamak için zor tuttum kendimi. Kapıyı açtığıma bin pişman, yumruklarımı sıkıyordum.

"Demliği getireyim o zaman."

"Getir tabii, yepisyeni yapayım."

Ocağın üstünden demliği kaptığım gibi tekrar kapıya dönüp kadının kucağına bıraktım, "Al bakalım. Bitti mi, tamam mı?"

Kadın alaycı bakışlarla, "Tenceren yok mu?"

"Yok!"

"Koskoca kadınsın, anan çeyiz düzmedi mi sana?"

Kendi boynumu tırmalamaya başladım "Hayda, biz seninle nasıl anlaşmıştık be kadın, hani bir cezve..."

"Hadi getir şunları, usandım senin inadından."

Mutfağa geri gittim mecburen, "Aman kediye dikkat et, dışarı kaçmasın!"

"Merak etme, tutuyorum kapıyı!"

Üç boy tencereyle geri döndüm.

"Sahanın yok mu senin, kızartma tenceren, gümüş tepsin?"

Artık söyleyecek tek kelimem kalmamıştı, mutfakta ne var ne yok kadının üstüne yığmaya başladım. Gerçi fırlattım desem daha doğru olur. Gülayşe rahatlamıştı sonunda. Her bir tencereyi iç içe yerleştirip sakince doğruldu. Ayağa kalktığında metal bir korkuluk gibiydi. Koltuk altlarından, ellerinden kap kacak sarkıyordu.

"İyi madem, akşama getiririm bunları, kaç gibi dönersin eve?"

"Vazgeçtim, çıkmayacağım, sen bunları parlat getir hemen."

"Sen bilirsin, iki saate gelirim o zaman" diyerek uzaklaştı. Merdivenlerden inerken apartman boşluğunda tangır tungur sesler yankılanıyordu bu kez.

Geçen iki saat boyunca gittikçe artan Gülayşe korkusuyla katılaşıyordum. Koltuğa oturup boş boş duvarlara baktım sadece. Başıma gelen olayın ne olduğunu anlayamıyordum. Ne kitap okuyabildim, ne de maillerime göz atabildim. Kaç para ödeyeceğimi bile bilmiyordum. Zaman olduğundan daha yavaştı. İki saatin sonunda kulağım kapıda, odalardan odalara dolanmaya başladım. Kimbilir kaç kilometre yürüdüm evin içinde. Ne var ki Gülayşe gelmedi. İki buçuk saat oldu, hâlâ yok. Üç saat on beş dakika sonra bomboş mutfağa baktım. Yumurta kıracak bir sahanım bile yoktu. Göz göre göre soyulmuştum. Kimsenin bana inanmayacağı bir yana, sorsalar da anlatamazdım zaten. Derken, birkaç hafta önce hemen yakındaki Abbas Ağa Parkı'nın girişinde, meşin kordonlu bir çarkla çelik tencere parlatırken gördüğüm kadın aklıma geldi. Gülayşe hırsız değildiyse kesin oralarda kurmuştu tezgâhı. Telaşla dışarı çıktım. Koşar adım parkı dip köşe dolandım. Köpeklerini gezdirenler, oyun alanında çocuklarını eğlendiren kadınlar, futbol sahasında maç yapan delikanlılar vardı yine. Kalaycıdan tek iz yoktu. Bankta oturan ihtiyar kadınlardan birine buralarda kalaycı görüp görmediğini sorduğumda, kadın hayretle yüzüme baktı, "Ah be kızım, bu zamanda kalaycı mı kalmış."

Yanındaki kadın hemen müdahale etti, "Yok yok Nezahatcım,

Çingeneler geliyor hâlâ" dedikten sonra bana dönüp "sen Dört Yüzlü Çeşme'nin oraya bak kızım" dedi damağını şaklatarak. Dört Yüzlü Çeşme benim apartmanın hemen arkasında kalan dik yokuşun sonundaydı. İhtiyar kadınlar kalaycılar konusunda tartışadursun, koşar adım parktan geri çıktım.

Yaz sıcağında kan ter içindeydim. Hava öyle bunaltıcıydı ki kedilerin çöp bidonlarını kurcalamaya mecali yoktu. Kör talih, Dört Yüzlü Çeşme'nin çevresinde kimseyi bulamadım. Önü alınamaz bir diretmeyle ara sokaklara, apartmanların park yerlerine, okul bahçesine, yangın merdivenlerinin altına bir bir baktım. Koca mahallede sokulmadığım bucak, girmediğim boş alan kalmamıştı. Yorgunluktan dizlerim titriyordu. Mesele kendi ellerimle teslim ettiğim mutfak eşyam değildi aslında. İnsanı yıldırarak sindiren Gülayşe de değildi. Mesele kendimdim. Yıldız Mahallesi'nin hiç girmediğim daracık sokaklarında ilerlerken hissettiğim şey, karakterimi yitirmiş olduğumdu. Şu Gülayşe kevaşesi yüzünden dibi kalınlaşan demlik gibi irademin anbean nasıl kireçlendiğine tanık olmuş, ruhumun geri çekilişini gözlerimle görmüştüm. Gülayşe tarafından damgalanmış, dahası, önceden kendini hiç göstermemiş olan bir kişiliğin yeni haline alışmaya çalışıyordum sokaklarda. Kanıksayacağım bir şey arıyordum şimdi, kendini benim gibi Gülayşe'ye kaptırmış herhangi bir insan. Değil mi ki, bir varlığa değdiğimizde tenimizde izi kalır.

Zihnimizden öte, kapıları açan ellerimizle, kenetlenen dişlerimizle anımsarız onları. Zihin uyuştuğunda beden hatırlamaya başlar. Benimki de öyleydi. Yeni duygularla şekillenmektense, tek bir duygunun kalıbına dökülmüş bomboş bir kap gibi hem katı, hem kırılgandım. Diyeceğim, Gülayşe'yi dip köşe aramakla, silik bir benliğin izini sürmek o vakit aynı şeydi. Elektrikçiye, kırtasiyeciye, emlakçıya, bakkala, manava uğrayıp eli kolu tencereyle dolu ufarak bir kadın görüp görmediklerini sorduğum an dudaklarını sarkıtıp sorunun manasızlığını yüzüme vurdukları yetmezmiş gibi,

bana baktıklarında "eli kolu tencere dolu ufarak bir kadın"ı hayal etmelerine sebebiyet vermiştim. Halbuki geçen sene Püskül kaybolduğunda, her biri ne kadar atılgandı beni dinlerken. Boynu hafif eğri, suratı baykuşu andıran, siyah beyaz bir kedi görüp görmediklerini sorduğumda, istemsizce boyunlarını yana büküp gözlerini pörtleterek kedinin ta kendisi olmuşlardı. Bu kez öyle değildi tabii. Bir sürü çelik tencereyi yüklenmiş, terliklerini şıpırtadarak yürüyen bir tek Gülayşe vardı, o da bendim. Baştan ayağa silinerek kişiliğimi çarpan umacının temsili olmuştum.

Eve vardığımda kana kana su içerken camın varlığına şükrettim. Yeni bir çelik takım alıncaya yemeklerimi borcamda yaparım diye geçirdim içimden. Hatta hiç metal bir şey sokmayayım eve, her şeyi camda pişirebilirim. Böylesi daha akıllıca olur. Saçmaladığımı fark edince, en iyisi müzik dinleyeyim dedim, hâlâ onu beklediğimi kendime belli etmeyeyim. Yarım saat kadar sonra, uzun uzun zilim çaldı. İster istemez sevinç ve kızgınlıkla çalkanıyordum. Zil çaldı çaldı çaldı. İstifimi bozmadan Gülayşe'nin ısrarlı parmağını düşündüm. Olabildiğince yavaş yerimden kalktım. İstese de acele edemeyen ihtiyarlara öykünüyordum. Cüzdanımdan en büyük parayı çıkardım önce, kefaretime paha biçemezdim zaten. Sonra otomata basıp olduğum yerde yutkunarak Gülayşe'yi beklemeye koyuldum. Tangır tungur yaklaşıyordu. Gözüm kapının deliğinde. Görebildiğim kadarıyla başörtüsü geriye kaymıştı. Kapımın kapalı olmasına şaşırdığını görünce bir parça rahatladım. Yüzünde, beter olsun dedirten bir tedirginlik vardı. Birkaç saniye bekledi. Ben içeride, o dışarıda birbirimize hizalanıyorduk. Kapı açılmayınca, Gülayşe elindeki tencereleri yere bırakıp sertçe tokmağı vurmaya başladı.

"Açsana kız! Tencerelerini getirdim."

Parmak uçlarımda koridora koşturup uzaktan seslendim, "Patlama, geliyorum!"

Sakince kapıyı açtım, Gülayşe çok kızgındı. "Nerdesin bacım,

bir saattir gelip gidiyorum, sırtım ağrıdı bunları taşımaktan!"

Kekeleyerek, "Markete alışverişe çıkmıştım" demek zorunda kaldım.

"Olur mu ama, sen evdeyim demedin mi, çocuğu bir başına bırakmışım zaten, senin yüzünden ağzıma iki lokma atamadım."

"Tamam, uzatma, ver bakayım tencerelerimi." Çelikler ayna gibi olmuştu gerçekten, ateşte çatlayan plastik tutamakların hepsi değişmiş, paslanmış vidalar bile yenilenmişti.

"Aman, ne yoruldum, imanım gevredi. Çok uğraştırdı senin bu çelikler, nasıl pisti anlatamam."

"Uydurma, hepsi tertemizdi. Ama parlatmışsın iyice, hakkını yemeyeyim" deyip bıçak çekercesine parayı uzattım. Gülayşe'nin gözleri büsbüyüktü. Sevincini belli etmemek için yalandan burnunu kaşıdı.

"Bu kadarcık mı, hakkımı helal etmem vallahi."

"Tek param bu, ya alırsın ya da çeker gidersin."

Gülayşe parayı elimden neredeyse kopardı "İyi madem, ben de sana indirim yapmış olayım. Yoksa bu paraya hayatta olmaz."

Zoraki de olsa taş gibi duruyordum. "Sağolasın, hiç unutmayacağım bu iyiliğini" deyip kapıyı kapatacaktım ki Gülayşe eliyle engel oldu.

"Ceylan gözlüm, o kadar açım ki şöyle ekmek arası peynir versen de..."

"Paran var ya işte, alırsın bir şeyler."

"Parayı bozdurursam bereketi kaçar, sen bana iki lokma bir şey ver de açlığımı bastırayım." Bunları söylerken kaşlarının acınaklı bükülüşü tiksindiriciydi.

"Sen ne doymak bilmez, ne arsız, ne utanmaz kadınsın. Pes yani..."

"İki lokma ekmek istedim diye mi söylüyorsun bunları?"

Mutfağa geçip yarım ekmeğe yarım kalıp peyniri olduğu gibi tıkıştırıp derhal geri döndüm. Gülayşe bir ekmeğe baktı, bir bana.

Bir ekmeğe, bir bana... Gözlerine yeni cümleler doğuyordu. Ekmeğe uzanırken terliklerini ayağından çıkarıp içeri adım attı.

"Kuru kuruya yenmez bu, sen bir çay demle en iyisi. O kadar yaptın, bari tam olsun."

V

O sabah, kendisini yatağında hoplatan gürültü çoğalarak artınca, hem önünü alamadığı bir merak, hem de kaçınılmaz bir sessizlik arzusuyla apartmanın merdivenlerinde dolaşmaya başladı Birhan. Önce birinci kata indi; emekli mali müşavir İsmet Bey'in evine... Kulağını kapıya yaklaştırarak soluk almadan kapıyı dinlemeye çalıştı. Radyodan gelen müziğe rağmen *tak tuk tak* sesini boğuk da olsa duyabiliyordu. İsmet Bey kataraktlı gözüyle ısrarla çivi çakmaya çalışıyordu herhalde. Heyecanla kapıyı çaldı Birhan. Birkaç saniye sonra İsmet Bey her zamanki hüzünlü ifadesiyle karşısındaydı. Görmeyeli çizgileri iyice derinleşmişti İsmet Bey'in. Sırtından hiç çıkarmadığı deri yelek eskisine göre daha bol duruyordu. Bu evde durduğu yerde günden güne eriyordu. Birhan İsmet Bey'i görünce, her karşılaşmada içine doğan, hemen sonra silinen bir iteklenme duygusuyla göğsünü içine çekti. İsmet Bey ise Birhan'ı pijamayla görmenin acayipliğini dudaklarını kenetleyerek gizlemeye çalıştı. İkisinin ruhsallığı arasında birbirine bakışımsız bir düzen vardı. Hiçbir zaman aynı uzayı paylaşamıyorlardı. O yüzden aralarındaki konuşmalar ister istemez zorlama oluyordu.

"İsmet Bey, evde tamirat mı yapıyorsunuz?"

"Anlayamadım... ne tamiratı?"

"Sizin evden sesler geliyor."

"Mümkün değil, tamirat yapacak olsam apartman panosunda duyururum biliyorsunuz, başka bir daireden geliyor olmalı."

Birhan bir şey demeye kalmadan *tak tuk tak* vuruşu yükselmeye başladı. "Duyuyor musunuz, bunu söylüyorum işte, nereden geliyor bu ses?"

İsmet Bey gürültüyü irisleriyle işitecekmiş gibi gözlerini irice açıp dikkat kesildi, "Ben bir şey duyamıyorum."

"Olur mu yahu" diye kollarını iki yana sarkıttı Birhan, "basbayağı tak tuk ses geliyor işte."

"Hayır efendim, ortalık gayet sessiz."

"Olacak iş değil, ya sizin kulaklar az işitiyor ya da ben uyduruyorum!"

İsmet Bey omuzlarını silkip, "Kusura bakmayın, duyduğunuz her ne ise ben duymuyorum" diyerek nazikçe kapattı kapıyı. Birhan, çekiç gibi kafasına vuran gürültü yetmezmiş gibi yüzüne kapanan keskin bir duyarsızlıkla bir başına merdiven boşluğunda kalakaldı.

İsmet Bey'in "Sizin duyduğunuzu ben duymuyorum" cümlesi, gün gelecek öyle bir âna denk düşecekti ki başka birinin ağzında dünyanın en ahlaksız cümlesi olacaktı. Aynı kökten türeyen "duymak" ile "duygu" yer değiştirince, sözcüklerin zalimane anlamlara evrilmesi kaçınılmazdır. Kaldı ki İsmet Bey duymuyordu sahiden, duymadığı için duyumsayamıyordu da. Sağırlığa değil, benliğe içkin bir kayıtsızlıktı onunki. "Sizin ağrınızı ben ağrımıyorum" der gibi demişti diyeceğini. Sizli bizli konuşmasıyla yeterince uzak kalabiliyordu gürültüden. Üstüne üstlük kendi hüznünü, mülkiyetindeki bir arazi gibi çevresine çit çekerek gizemli ayrıksılığının parçası kılmıştı. Hüznün doğasında vardır bu, evcil huyuyla sadece sahibinin buyruğunu dinler.

Bir keresinde Birhan, hüzün ile keder arasındaki ayrım sınıfsal bir meseledir, demişti. O günden beri bu ayrımın sınır çizgisini epey aşırıya kaçma pahasına arıyorum. Türkçe sözlükler, melan-

koli ile hüznü eşanlamlı gösterse de –ne büyük gaflet– kendi varlığına anlam arayan melankolikleri hüzünbazlardan ayıran derin bir hiçlik duygusudur. Melankolikler varlığın karşı konulamaz mayhoş cezbesiyle hiçlik acısını peş peşe tadabilirler. Varolan her şey soluk soluğa acılaşabilir çünkü. Güzellik aslında yoktur, bir anlık ışık çakımında ortaya çıkar yalnızca. Hüzünbazlar yoksunlukla debelenirken, melankolikler boşluğun olası güzelliğini açıklığa çevirmeye yeltenip sürekli yenilirler. Seyir halindeki lütuflara aldanıp solgunlaşmaları an meselesidir.

Çocukluğumdan Sarıkamış'ta atlı kızak süren Yakup diye bir adam anımsıyorum. Bazen okuldan dönerken onun kızağına binerdim. Akşam ışığında beraberce buzkandillerinden yansıyan kırık ışıklara bakardık. Kızağı çeken demirkırı atlar kar kederini insandan daha iyi biliyorlardı. Burunlarından çıkan apak nefesin soğuk çıtırtısını işitebildiğime inanamazdım. Bu kısa yolculuklar sırasında Yakup öbür yetişkinler gibi kaçıncı sınıfta olduğumu, babamın mesleğini, ders notlarımı hiçbir zaman sormadı. Benimle alıştığım gibi ilgilenmediyse de, gayet yakından ilgi gösteren karanlık bir yanı vardı. Bir keresinde kulak mememdeki bakır küpeden kalma yaraya dikkat kesilip kulağımın kabul etmediği küpeyi takmamamı söyledi. Etimin bir bildiği vardı ona göre. Bakırla ten arasındaki uyuşmazlık dişlerini sızlatmıştı. Daha sonra onun için Karaduygun Yakup dendiğini duydum. Anadolu'da birçok kez kulağıma çalınan bu güzel sözcüğün melankoliğe denk düştüğünü yıllar sonra kavradım. Ta Hippokrates'ten beri kara safranın hükmünde yaşayan insanlara nasıl melankolik demişlerse, buralarda da karaduygun demişler. Hüzünlüler, o yok, bu yok, şu vardı ama şimdi eksik, olacaktı ama olmadı diye diye dünyaya içerlerken, karaduygun insanlar, ben var mıyım, yok muyum, hangi zamanda, kimin içindeyim diye diye üflendiği neyi yadırgayan davudi bir ıslık gibi eğreti, üflediği ıslığı yabancılayan bir ney denli bigâne, her dünyevileşme ânını sancıyla yaşayan, can ile hayat arasındaki öl-

çüsüz uzaklığı kılcallarında hisseden, alınları doğuştan dövmeli insanlardır. Gövdelerini bütünüyle bir destek kolonu haline getirerek, dizin üstüne dirsek, dirseğin üstüne bilek, bileğin üstüne yumruk koyarak yüklendikleri kafayı kendilerinden başka nereye yaslayacaklarını tam bilemezler. Ayakta durduklarındaysa incecik bir boyundan çıt diye koptu kopacak aşağı sarkan bu bıngıldağı hâlâ yumuşak başlarını gayet güzel saklayabilirler. İlk bakışta onları hüzünbazlardan ayırmak neredeyse imkânsızdır. Bu yüzden az sonra hüzünlülerden söz ederken, karaduygunları apayrı bir yere koyduğumu illaki söylemeliyim. Aşk gibi ifşa edilemez bir muğlaklığın içinden bakmalı karaduygunlara. Onların dili, balmumu belleklerine mühürlenmiş çiviyazıları gibi resimli vakayinamelere benzer. Bütün öğürtülerin, hırlamaların, çığlıkların tercümesi yaslı dillerini bir daha tercüme edip Türkçeleştirmek için, Türkçeye harf harf muamele etmek gerek.

Gelelim hüzünbazlarla kederlilere. Hüzün, dünyaya kendi güvenlik telaşıyla bakan, a'dan z'ye dünyevileşmiş insanların iç burkuntusu, keder ise onlardan geriye kalan yoksulların, dışlananların, katliamdan sağ kalanların, sürülenlerin, travestilerin, göçmenlerin, sakatların, transseksüellerin, sömürülenlerin, aşkını ilan eden eşcinsellerin, has sanatçıların, işkenceden kurtulup mülteciliğe sürüklenenlerin niteliğine işleyen feci bir deneyimdir. Hüzünlülerin çoğu dünyadan ödü kopan bencil çocuklar yetiştirip bencilliği yavrularlar; keder sınıfındakilerse onların çocuklarına hayatı öğretirler. Bazı hüzünlüler atalarının eksik bıraktıklarını tamamlayıp tamamlamadıkları kaygısıyla kıvranırken, kederliler üç kuşaktan öteye gidemezler. Ataları kayıptır. Hüzünlüler kendilerinden utanmadan başkalarından tiksinebilirler. Kederliler tiksinmeye gönül indiremeyecek denli kirletilmişlerdir zaten. Gelin görün ki haset ve imrenmenin iç içe geçtiği bulanık duygularla hüzün sınıfıyla derin bağlar kurarlar. Kederlilerin birçoğu kölece bir bo-

yun eğişle en çok hüzünlüler tarafından onaylanmak isterler. Sanırlar ki keder hüzne temas ettiğinde her şey dile gelip yeryuvarlağını dolaşacak. Oysa hüzünlüler dinler sadece, hanım/efendice bir itidalle dinlediklerini yutup yaşlanma korkularına, can sıkıntılarına ve bunun gibi bir dizi loş duyguya geri dönerler. Onlar sadece kibarca üzüntü duyarlar. Kederliler ise fenalık karşısında acı çekerler. Her iki sınıf da oldukça utangaçtır. Hüzünlülerin çoğunun utangaçlığı görgüden doğar, kederlilerinki ise eziklikten. Hüzünlüler lafı gediğine koyar, kederliler küfreder. Hüzünlülerin kahramanları vardır, kederliler birbirleri için kahramanlık ederler. Konuklarını yiyecekle mutlu etmenin sığlığına kapılan hüzünlüler, sundukları yemeğin iştahla yenilmesinden büyük zevk duyarlar. Kederliler ise doyurmak isterler. En büyük tedirginlikleri konukların masadan aç kalkmasıdır. Hüzünlüler hiç zevk almasalar da fantezilerini süsleyen pozisyonlarda uzun uzun poz vererek sevişirler; her şeyi tatmış olmak çok önemlidir. Kederlilerse telaşelerinde açığa çıkan minnettarlıkla sevmelere doyamazlar. Bazen sevişirken ağlarlar. Hüzünlülerin içinden porno yıldızları çıkar, kederlilerden ise dövüşçü. İçlerinden bazıları kederinden ötürü kendini yakabilir de. Hüzünlülerin kargıları sözcükleridir, kederlilerinki çoğu zaman bedenleri.

Bu iki sınıf arasında geçişkenlik vardır elbette. Sözgelimi sonradan kederlenen hüzünlüler oldukça bilge kişiler olurlar, sonradan hüznü keşfeden kederliler ise yozlaşırlar. Ne de olsa hüzün kolayca hayranlık uyandırır. Yalnızlık, yoksunluk ve her türlü -sızlık onların ağzında ağdalı bir söyleyişe dönüşür. Hüznü anlatmak için kederi kullanırlar. Üstelik hüzün taklit edilebilir bir şeydir. Zaman zaman hüzünbazlıkla düzenbazlığı birbirinden ayırmak neredeyse imkânsızdır. Oysa keder asla taklit edilemez. En kötüsüyse bu iki sınıfın yan yana gelememesidir. Kitlesel buhranlarda omuz omuza veren inkârcılar, unutkanlar ve merhametsizler ortak marşı söyleyerek halaya dururken, hüzünlülerle kederliler kendi kümelerin-

de yapayalnız kalırlar. Her iki sınıfın çoğunluğa karşı tutumu epey farklıdır çünkü. Bir de şu var ki hüzünlüler her defasında hep aynı şeyi kaybedip aynı yasları tutarlar, kederlilerse farklı kayıplara başka ağıtlar yakarlar. Olan biteni televizyondan seyrederek içlenen hüzünlüler iktidardan merhamet ister; sokağa dökülen grevci, mitingci, boykotçu kederlilerse adalet. Hüzünlüler pasif agresif, kederliler genelde etkindir. Şöhretli sanatçılar hüzünlülerden, şanlı olanlar kederlilerden çıkar. Hüzünlüleri hayat kolayca asimile edebilir, kederliler daha hafıza kökenli bireyler olduğu için kolay kolay hükmedilemezler. Sözgelimi hüzünlüler yasak aşklar yaşarken gizlice sevişirler, kederliler ise ayıplanmayı göze alarak uluorta. Öte yandan kederliler, hüzünlülerin kolayca göğüsledikleri kafa karışıklıklarıyla baş edemezler, esnekliğini kaybetmiş karakterler olarak çıkabilirler karşımıza. İlkeyi neredeyse bir ant haline getirip dostlarını dahi feda edebilirler. Ama hüzünlüler öyle değildir, onlar hayatı biriktirir, sayar, ekler, böler, çarpar, farklı bakış açıları geliştirirler. Belki de bu yüzden hüzünlüler daha entelektüeldir. Ama bazıları vardır ki aynı şeyi başka sözcüklerle söylemekten öteye geçemezler. Bir de, hüzünlüler yaptıkları iyilikleri asla unutmazlar. Kederlilere gelince, onlar daima iyilik gördükleri insanları anımsarlar. Şükran duygusunu o denli abartırlar ki can sıkıcı hale gelebilirler. İster istemez bu iki sınıfın hayalleri de değişik olur. Hüzünlülerin en büyük hayali içsel dengeyi ve huzuru yakalamaktır, kederliler huzuru budalalıktan sayıp dünyayı değiştirmek isterler. Hâlâ şaşırabilen, yadırgayan, saf bir yanları vardır. En büyük çiğliklerini genç yaşlarda yaparlar, gençken rezil oldukları için herkes onları bağışlar, ama hüzünlülerden bazıları elli yaşından sonra rezil olur ve o rezaletle anımsanırlar. Aralarındaki ayrım o denli derin olmasına rağmen, iyi bir hüzünlünün bir kederliye faydası olmadığı gibi zararı da olmaz, iyi bir kederli ise kendi derdi yetmiyormuş gibi hüzünlüyü de iyileştirmeye kalkar. Hüzünlüler dünyada *Birkaç Kişi* olduklarını sanırken, kederliler mil-

yonlarca olduklarının bilincindedirler.

Bu farklılıklar böyle uzar gider. Onları kedere ve hüzne sıvanmaktan kurtaracak yegâne duygu, kahkaha atan bir yalvaç gibi çıkagelen neşedir. Aç olmasına rağmen oyuna katılabilen bir çocuğun gözalıcı dirimiyle, sözcükler dahil her şeyi yeniden yaratabilirler. Ağubozan bir neşeyle kimseden izin almaksızın canlı özünü kutlarlar dünyanın. Onlar kahkaha atarken auraları alev alır. Hüzünlülerle kederliler bir araya geldiklerinde çok güzel eğlenirler yani. Eğlence bittiğinde biri tutar birkaç kişi yerine ağlar, öbürüyse milyonlarla birlikte dinler. Kimse kimseyi avutamaz, kimse kimsenin dehasını keşfedemez, kimse kimsenin ayıbını saklayamaz, ama en kötüsü kimse kimsenin itirafını göğüsleyemez ağırbaşlıca. Beraberce efkâr dağıtırken en can alıcı anlarda uzun uzun susarlar ya, bunu da yalnızlığın paydaşlığı sanırlar. Bir aradayken her zamankinden çok yalnızdırlar.

Onun geceye hükmeden korkunç inleyişini duyduğumda, yanına gidip gitmemekte tereddüt ettiğim bir an, acıya duyduğum yakınlık tiksindirdi beni. Kapıdan çıkıp apartmanın merdivenlerini inene değin geçen sürede, bu hüzünlü titreşimin pek inandırıcı olmadığını da geçirdim aklımdan. Ses tam yatak odamın duvarından geliyor, evimin bütün odalarını sinsice kolaçan edip kulağımın dibinde çınlıyordu. Acıya hastalıklı bir biçimde eğilimli olmam bir yana, bana çok tanıdık gelen sesin yapmacıklığını anlayacak kadar deneyimliydim de. Ağlamak isteyen birinin zoraki ağlamasını andıran bozuk bir iniltiydi bu. Gözyaşsız, ama hüngürtülü.

Acıyı anlatmak kolay değil. İster istemez kekeliyor insan. Acının simiyle parıldamak bir yana, insanın kendisini acısıyla önemsetmesi midemi bulandırıyor. Daha yüzündeki çizgilerden ruhunu görmeye fırsat vermeden ağrısını bir çırpıda anlatabilenlerden bu yüzden kaçınıyorum. Biri bana pansumancı muamelesi ediyormuş gibi geliyor. İçsel acı soy duygudur ne de olsa. Memnuniyet gibi budalalaştırmaz. Zifiri boğuntularla yatağa yıkarak gövdeyi, bir tek ağrıdan ibaret muhteşem bir geometrik biçime dönüştürür insanı. Öyle canhıraş haykırıp höngürdeyerek insanın asabını bozmaz. Geceler boyu süren inlemesiyle çileden çıkarmaktansa susar ve zonklar sadece. O sustuğunda, dünya sağırdır. Düşüncenin ateşinde tutuşmanın, tutuştukça köze evrilmenin, közlendikçe ışığa

kesmenin ertesinde insan olma mahcubiyeti ışır. Has acıyı çeken biri, hayattaki hiçbir şeyi somut olarak kavrayamamayı kabullenmişse de hayattaki her şeyi iliklerine kadar sezinleme lanetiyle sessizce ağrıyordur.

Herhalde bu sebeple, uykusuzluktan neredeyse hafızamı yitireceğim günlerden birinde, onun acı inleyişini duyunca yanına gitmekte tereddüt ettim. Pek şımarıkça, pek arsızcaydı bağırışı. Önce zavallıca bir sızlanışla başlıyor, baktı ki gelen giden yok, gittikçe artan bir hırçınlıkla yükseliyor, do notasına erişince zirvede hıp diye susup derin bir soluk alarak dinleniyor, derken o sinir bozucu başlangıca geri dönüyordu. Bir süre oyalandım evin içinde. Ses büyük olasılıkla bitişik odadan geliyordu. İçeri girmeyi göze alamadım. Sabah alacasının sessizliğine kaçmaktan başka bir şey gelmedi aklıma. Apartmandan çıktığımda, İnönü Caddesi'nden Gümüşsuyu'na inen yokuşun tam başındaydım. En iyisi uzaklaşmaktı.

Geceleri kediler ülkesi oluyor burası. Kaldırımda uyuklayan kediler korkuyla yekinerek yüzüme baktılar. Kedilerin belayı okuyabilmek için gözlere bakmayı akıl etmesini hep korkunç bulmuşumdur. Bir hayvanın taşıyabileceğinden fazla bir bilgi bu. Ne de olsa hepsi şehirliydi. Ondan olmalı... İstanbul'da hemen herkesin ataları başka yerlerden gelmiştir, ama sokakların kuytularında saf tutan kedilerin ve köpeklerin ve kumruların ve farelerin ataları muhakkak İstanbullu olmalı. Sahip oldukları insan bilgisini olsa olsa buradaki köksüzlerden almışlardır. Telaşla kaçışan kedilerin arasından her zamanki yersizlik duygusuyla hızla aşağı bıraktım kendimi. Denize doğru. O kadar hızlı yürüdüm ki topuklarımın sancısı göğsüme vurdu. Öte yandan o içler acısı hırıltılı inleyişi hâlâ duyabiliyordum. Sesin Boğaz'dan geçen şilebin düdüğünü ve martı çığlıklarını bastıran titreşimi neredeyse ense kökümdeydi. Beni aşağı, gemilere itekliyordu.

Karaköy iskelesine vardığımda, yaklaşmakta olan balıkçı tek-

nelerinin mazot kokusu sarmıştı havayı. Ağaran gün ışığıyla karşı yakanın lambaları solmaya başlamıştı çoktan. Deniz kenarındaki üniversitenin hemen yanındaki parka gidip her zamanki banka oturdum.

Bu bankta biriyle tanışmıştım eskiden. İki yaz öncesiydi. Bankın bir ucunda ben, öbür ucunda o oturuyordu. Ne vakit aynı yere tesadüf ettiğimizi fark edememiştim. Acaba hangimiz önce oturmuştuk, hâlâ anımsayamıyorum. Hafif tombul, kirli sakallı genç bir adamdı. Ben kitap okuyordum, o ise kollarını iki yana sermiş, neredeyse şımarıkça bacaklarını dünyaya uzatmıştı. Bir ara, sanki biz ahbap olmuşuz da yarım kalmış bir cümleyi tamamlar gibi eliyle Fındıklı iskelesini işaret ederek, sırayla mendireğe tünemiş martıları gösterdi. Kuşların, omuzlarında harmaniyle oturan Antik Roma senato üyelerine benzediğini söyledi. Gayet tok, alaycı bir söyleyişi vardı. O sıralar yabancılara karşı pek yabani olduğumdan başımı kaldırıp bakmamıştım bile. Tanışma anlarının özünde daima karşılaşmaya içkin öngörülemez bir yaşantı vardır. Karşılaşmanın doğasında, "Ya hiç karşılaşmasaydık" duygusunun esrarengiz bilinmezliği yatar çünkü. Böyle durumlarda yaşananlar, yaşanmayacak olana ilişkin bir ürpertidir yalnızca. Bense yaşanmayacak olana eğilimliydim.

Boğucu bir yaz günüydü. Günlerden pazar... Parktaki taflanların dibine kurulmuş mangal yakan ailelerden kızarmış et kokusu yayılıyor, park yerindeki otomobillere doluşmuş bira içen erkek gruplarından kaba kahkahalar yükseliyordu. İstanbullular sokağı seviyorlar. Güzel havalarda balıkçı oltalarıyla, piknik sepetleriyle, bebek pusetleriyle Boğaz'a doğru akan insan seli, şehirle ödeşmeye gelmişçesine ortalığı panayıra çevirip, ağaçların gölgelerine, çiçek tarhlarına, sur diplerindeki çimenlere uzanmış, uzak bir memlekette su kıyısında geçen eski bir anıyı yineliyordu yine. Onların gözünde İstanbul manzarası bir imaydı herhalde. Yitirilmiş olanın

şenlikli anısı bu manzaranın önünde yâd ediliyordu. Dolmabahçe Sarayı'nın temellerinden ince ince sızan lağım kokusu, sarayın eklektik güzelliğini boşa çıkaracak kadar keskindi.

Tam bu kokuşuk gürültünün ortasında yalnızlık çekmekten erimek üzereyken, yanımda belirivermişti o adam. Ya da ben onun yanında belirmiştim, emin değilim. Dediğim gibi pek konuşkan sayılmazdım. Mendirekteki martıların neye benzediği hiç umurumda değildi üstelik. Kitabımı okumaya devam ettim, o ise çekirdek çıtlattı yanımda. Sayfaları çevirirken arada bir Boğaz'a göz atıp tekrar kitaba dalıyordum. Denizden çok kelimeler vardı zihnimde. Genç adam benimle ilgilenmiyordu. Belki başından beri hiç ilgilenmemişti de. Derken, adamın biri motosikletini tam gaz sürerek manzarayı ikiye yarması yetmezmiş gibi tam önümüze park etti. Bir de aksi gibi müzik tesisatı kurmuş motoruna. İndi, kaskını çıkardı, berbat bir şarkı çalmaya başladı. Artık denizi göremiyor, müziğin gürültüsünden ne okuduğumu anlayamıyordum. Yanımda oturan genç adama duyurarak öfkeyle söylendim ben de.

"Şunun yaptığına bak, saygısız!"

Durdu... durdu... durdu... "Kızma," dedi çekirdek çıtlayarak, "o şimdi zamanı işaretliyor."

Sabahın köründe evimden çıkıp peşim sıra kovalayan bir ağlayıştan kaçarak denizin kıyısına sığındığım o çiy saatlerinde, zamanın işaretli bir şey olduğunu söyleyen bu genç adamı anımsamamın bir nedeni olmalıydı. Onunla paylaştığım aynı banka oturmuş, başka bir zamana işaret düşüyordum şimdi. Ne ki, denize akan gün ışığının güzelliğine rağmen ensemde çınlayan hüzünlü iç çekişlerle irkildim yeniden. O ses yine kulağımın dibinde, bir insanın göz göre göre çürüyüşünü haykırıyordu. Tepem attı birden. Ayazda, bir film karesinin içinde, tarihi bir hüznün temsili gibi hissettim kendimi. Biri birkaç kişinin yalnızlığını bütün bir İstanbul'un ruh haline boyuyor, öbürü olan kendimse hiçbir şehre ait ol-

mayan mendireğin, denizin, cadde boyu korkulukların arasında ıstırap çekiyordu.

Hızla kalktım yerimden. Mart soğuğu dirilticiydi. Yaşamsal bir serinlik yaladı yüzümü. Dünyaya ait bir şey... Hayat berbat, dedim içimden. Ama bazen yaşamak güzel olabilir de. Kabataş Parkı' ndan caddeye çıktığımda, saniyelerle artan trafiğin tam ortasındaydım. Koyu renk takım elbiseli banka memurlarının cam kapılardan geçerkenki boşvermişliği içimi ferahlattı. Herhangi bir gün işte. Abartmaya gerek yok. Kabataş'tan Gümüşsuyu'na çıkan yokuşta yürürken zorlandım biraz. Sesi kalınlaşmaya başlayan liseli delikanlıların arasından geçerken ağza alınmadık sözler işittim. Bakkal kepenklerini açarken istemsizce sırıttı. İnsan yüzlerine baka baka hissedebiliyordum zamanı. O acı inleyişi artık duymadığımı o zaman fark ettim. Dalgınlaştığımda ortaya çıkıyordu demek. Sanki nabız... Etime gömüldüğümde duyabiliyordum onu. Etimden çıktığımdaysa uzaktan gelen yarım bir nota gibi sokak gürültülerinin arasında belli belirsiz işitiyordum. Sokak sesi fazla uzun sürmedi, eve yaklaşınca onun içler acısı yakınmasını tekrar duymaya başladım. Yaşantı yine uğultuydu.

Apartmana girdiğimde bir şey yüzüme çarptı. Ses apartmanı ele geçirmişti. Aydınlık boşluğunda yankılanarak aşağı vuruyor, merdiven tırabzanlarını zangır zangır titretiyordu. Elle tutulacak denli cismani, ılık bir varlıktı hatta. Islak ıslak yalıyordu yüzümü. Duvarlara tutunarak üçüncü kattaki daireme çıktım. İçerisi havasızdı. Yerle bir olmuştu eşyam. Televizyon açık kalmış, kitaplar sayfa sayfa dağılmış, kırışmış kirli çamaşırlar etrafa saçılmış, ev bütünüyle kokuşmuştu.

Yatak odama girdiğimde kanlı gözlerle tavana bakarken buldum onu. Çökmüştü. Ağzı gereğinden fazla büyümüş, inleye inleye bozmuştu bedenini. Yavaşça yanına uzandım onun. Okşamaya kalkıştım ama içimden gelmedi. Sakinleştirmek için şşşşşt dedim. Şşşşşşt. Hiç tınmıyordu sesimi. Bir süre sonra onun iç çekişi bana

ninni gibi geldi. Dışarıda hayat bütün hızıyla akarken, biz ikimiz birkaç kişi, bin kişiymiş gibi kalabalık, milyonların uykusuna daldık.

VI

Birhan, İsmet Bey'in kayıtsızlığına içerlese mi hiddetlense mi kararsız kaldığı birkaç saniyeden sonra, *tak tuk tak* içine işleyen çarpıntıyı yakalamak üzere üçüncü kata Yasemin'in dairesine çıktı. Tahtakale'den alınan süs eşyaları kapısından taşıyordu Yasemin' in. Hemen sağdaki duvara seramik çiçeklerle bezeli ahşap posta kutusu asılmıştı. Kutunun altından tabak kadar nazar boncuğu sarkıyordu. Paspasa gelince, pek eğlenceliydi gerçekten. Naylon lifli paspasın üstünde dili dışarı sarkık, uzun kulaklı bir teriyerin neşeli suratı vardı. Köpeğin üstünde tırnaklı bir hurufatla "Welcome Home" yazıyordu. Birhan paspasa basmamaya çalışarak içeriyi dinlemeye çalıştı. Hiç ses gelmiyordu. "Fatma Anamızın Eli" biçimindeki pirinç tokmağı nazikçe tıkırdatarak kısık sesle içeri seslendi.

"Yasemin! Uyanık mısın?"

Yasemin hemen açtı kapıyı. Yüzünde kaygı dolu bir beklenti. Pamuklu sabahlığını sıkı sıkıya iliklemişti. Perçemleri pudra rengi suratına iliştirilmiş gibi duruyordu. Sesini duyurabilmek için bağırarak konuşuyordu.

"Birhan, iyi ki geldin, delirmek üzereyim!"

"Hayrola, neyin var?"

"Sabaha kadar internette *Muhteşem Süleyman*'ı izledim. Geçen sezonun dört bölümünü bitirdim. Tam uykuya dalmıştım ki bam güm ev başıma yıkılıyor. Sanki kulağımın dibinde davul ça-

lıyorlar. Nereden geldiğini anlayamadım. Ben de sana soracaktım şimdi."

Birhan ferahlamışçasına derin bir nefes aldı. "Bizim apartmandan gelmiyor ama, bitişik binada tadilat yapıyorlar herhalde."

"Hayır canım, komşuları bir bir aradım, tadilat yapan yok! Aksi gibi kimsecikler gürültü falan duymuyor! Sen duyuyor musun peki?!"

"Evet, tak tuk bir çekiç sesi gibi değil mi?"

"Ben bam güm diye duyuyorum!"

Birhan dikkatle havayı dinledi. Yasemin'le uzlaşmak istiyordu. "Haklısın, buradan öyle duyuluyor."

"Aç mısın?! Sana kahvaltı hazırlayayım mı?! Nasıl olsa uyuyamayız artık!"

"Böyle bağıracak mısın hep?"

"Anlayamadım?!"

"Sen en iyisi bize gel, bizim evde ses tak tuk hafifliyor, birbirimizi daha iyi duyarız."

Birhan'la Yasemin, kahvaltı masasının iki ucunda, kanlı gözleri, mecalsiz bedenleriyle sözsüz anlaşıyorlardı. Yasemin durmadan esniyor olsa da, ekmeğine tereyağı sürerken oldukça çevikti. Çarpıcı dedikoduları, ballandırarak anlattığı gündelik sakarlıklarıyla sahneden inmeyen fars karakterlerini andırıyordu. Konuşmadan duramazdı. Uğuldayan rüzgâr, durmaksızın öten kuş gibi sürekli işliyordu. Kimsenin tam olarak bilemediği kişisel tarihini her defasında farklı kurgularla anlatır, anlattıklarından biri ötekini tutmazdı. Birhan'a esin veren sıradışı bir mantığı vardı. Az önceki sinir bozukluğuna rağmen iştahla kahvaltısını ediyordu şimdi. Birhan ise on dakika önce ağzına attığı zeytinin çekirdeğini dilinin altına saklamış, geçen zamanı zeytin tadıyla eşleştiriyordu. Yasemin Birhan'ın iştahsızlığından rahatsız oldu.

"Hiçbir şey yemiyorsun, kadidin çıktı iyice."

"Canım istemiyor, yerken yoruluyorum."

"Ben de çok yiyorum, değil mi?"

"Afiyet olsun..."

"Lokmalarımın sayıldığı bir evde büyüdüm ben, o yüzden kendimi hep aç hissediyorum."

Birhan mağrur bir bolluk duygusuyla çayını yudumladı. "Biz yoksulduk, ama annemle babam kazandıklarıyla sadece yiyecek alır, hepsini önümüze yığardı."

Yasemin ay güzelliğinde gülümsedi. İmrenmeye gönül indirmeyen asaletli bir yanı vardı. İkisi *tak tuk tak* eşliğinde –gerçi Yasemin duymasa da duyuyormuş gibi yapıyordu– sessizce kahvaltı ederken, Birhan'ın annesi İftade Teyze basket topu büyüklüğünde bir karpuzla mutfağa girdi.

"Yılın ilk karpuzunu aldım, bakalım nasıl çıkacak?" Birhan kuşkuyla karpuzun ağırlığını ölçtü. "Bu zamanda karpuz mu olurmuş, meyveyi bile aldatıyorlar."

Tek bıçak darbesinde kütürtüyle yarıldı karpuz. İçi kıpkırmızıydı. İftade Teyze her dilimi kılı kılına eşit kesen buruk bir tecrübeyle karpuzu öyle bir dilimledi ki, gerekirse bir ülkenin halkına pay edebilirdi. Hepsi neşelenmişti. Sabahki hoşnutsuzluk buharlaşmıştı sanki. Beraberce karpuzu dişlemeye başladılar. Ama ilk ısırıkta üçünün de suratı allak bullak oldu.

Birhan dilimi sertçe masaya bıraktı, "Bu ne ya, karpuz değil çiğ kabak yiyoruz sanki!"

İftade Teyze sitemle karpuza döndü, "Yazıklar olsun, rengine kandım da aldım" deyip Birhan'la Yasemin'in çaylarını tazeleyerek kalan karpuzu geri vermeye tekrar dışarı çıktı.

Yasemin dilimini bırakmadı elinden, karpuzu sevmiyor ama onu tanımaya çalışıyordu. "Sahiden kabak bu."

"Nasıl yani?"

"Bu karpuzu kabak fidesine aşılayarak yetiştirmişler.

Adamlardaki akla bak, kabağın kökleri arsızdır, toprağa çabuk

tutunur. Kabağa karpuz aşılarsan ne olur? Aha böyle hemen kabak gibi büyür işte."

Birhan karpuzdan bir diş daha alıp gözlerini kapadı, "Doğru söylüyorsun, karpuzun onurunu bellemişler."

Yasemin merakla dilimini didikliyordu. "Bak, görüyor musun? Sarı sarı lifler var içinde, kabağın damarları bunlar. Palavradan karpuz yapmışlar."

Birhan Yasemin'in karpuzdan ayıkladığı lifleri eline aldı. Kokladı, kopardı, sonra kurtulmak istercesine masaya bıraktı. Tek kelime çıkmıyordu ağzından. Yediği her şeye gücenmek üzereydi.

Uzun bir sessizliğin ardından, bu tür sessizliklere tahammül edemeyen Yasemin yapıntı bir neşeyle havayı dağıtmaya çalıştı. "Sana sadece bal yiyen oğlan kardeşimden söz etmiş miydim?"

"Bal delisi bir oğlanı anlatmıştın ama kardeşin olduğunu bilmiyordum."

"Bizim en küçüğümüzdü, durmadan bal yerdi."

"En küçüğünüz mü, hani sadece ağabeyin vardı senin?"

"Olur mu canım, dört kardeşiz biz. En küçüğümüz Ezel'di."

Birhan'ın kaşları kuşkuyla havaya kalktı, "Ezel'di demek?"

"Şimdi bu benim küçük oğlan kardeşim gün geldi sadece bal yemeye başladı, aman nasıl zayıfladı çocuk, günden güne erimeye başladı..."

Birhan sıkıldığını sakınmadan söz kesti, "Yasemincim, biliyorum bu hikâyeyi, sen başka bir şey anlat."

Yasemin gözlerini tavana dikip eski bir hatırayı canlandırmaya çalıştı. "Peki, sürekli yemek yiyen komşu kızından söz etmiş miydim?"

"Hangi komşu?"

"Sarıkamış'taki komşumuz, anlattım mı yoksa?"

Birhan hayretle gülümsedi, "Senin ne işin vardı Sarıkamış'ta?"

"Şekerim, söylemedim mi, babam subaydı benim, tayini çıkın-

ca üç yıl orada yaşadık."

"Baban bira fabrikasında bekçi değil miydi?"

"Yok ayol, o amcamdı. Her şeyi yanlış hatırlıyorsun sen de. Sana palavra sıkacak değilim."

Birhan altta kalmamak üzere sigarasından derin bir nefes alıp istemsizce Yasemin'e üfledi. Has kökünden neşet eden sahici bir meyveyi hafifçe ısırıyordu gizliden. "Palavra sıktığını düşünmüyorum ki. Çok güzel uydurduğunu düşünüyorum. "

Yasemin kocaman bir kahkaha attı, "İki gözüm önüme aksın ki uydurmuyorum. Ne hatırlıyorsam aynen anlatıyorum."

Birhan'ın karpuz gücenikliği nihayet dağılmıştı. "Hadi anlat bakalım şu komşu kızı, merak ettim."

Yasemin bir yandan bir dilim ekmeğe tereyağıyla bal sürüyor, bir yandan hikâyesini anlatıyordu. "Zühal diye bir kız vardı. Alnı daracık, saçları kapkara. Kızı görsen yağ fıçısından çıkmış gibiydi. Saçları o kadar yağlıydı ki anlatamam..." Yasemin hikâyesine ara verip hazırladığı ballı ekmeği ikiye bölerek bir parçasını Birhan'a ikram etti, "Al, sen de ye, boş durma öyle, ne diyordum... bu Zühal sekiz kardeşin beşincisiymiş. Babası öldükten sonra..."

Birhan, Yasemin'in uzattığı ballı ekmeği büyük bir ilgiyle ısırmaya başladı. Yasemin omuzlarını, alnındaki çizgileri, dolgun gerdanını, yapışkan dudaklarını belagatına katarak gövdesini tümüyle hikâyesine ekliyor, Birhan'sa kelimelerle canlanan o balıksı bedenin gözalıcı gösterisini izliyordu. Aynı ekmekten bölünen, bölündüğü anda farklı niteliklere bürünen *İki Değişik Lokma*'ydılar. Uydurulmuş her şeyi hatırlamaya açık, biri tak tuk, öbürü bam güm aynı garip dünyaya başka türlü yuvarlanıyorlardı.

Size iki hikâye anlatacağım. Bunlardan birini duydum, öbürünü uydurdum. Şu an için hangisini duyup hangisini uydurduğumu gerçekten anımsamıyorum. Bu hikâyelerin aynı anda aklıma düşmesinin nedeni, ikisi arasındaki anlatılması güç karşıtlık olmalı. Bakışımlı bir zıtlıktan söz ediyorum. Öyle ki, birine ışık vurunca öbürü de aydınlanıyor. Çağrışımın kusursuz tesadüfünde birbirlerini döllüyorlar. Diyeceğim, biri olmadan öteki zihnimde doğmuyor. Belki de uydurduğum duyduğumu yarattı, duyduğum uydurduğumu...

Şahsımla olan ilgisi bir yana, gerçekte gayri şahsi anlatılar bunlar. Her acıktığımda ruhuma üşüşen yutma tedirginliğimi saymazsam tabii. Öte yandan, kem gözlü okurun bir çırpıda anlayacağı üzere, kendi sesimi koymadım bu hikâyelere. Duyulduğu ve uydurulduğu anların acımasız kasabalarında, her evin kapısını çalarak kelimeleri bir bir toplamayı yeğledim. Anlatıcıların önlenemez iştahını zaman zaman size de bulaştırdığım için kusuruma bakmayın.

Zühal diye bir kız düşünün. Alnı daracık, kara saçları yüzünü perdeliyor. Sürekli ıslak bir kız bu. Saçının ve teninin aşırı yağlanmasından mı, yoksa hep ağladı ağlayacak tetikte bekleyen sulu gözlerinden mi ne, arkasında pırıltılı bir iz bırakıyor hep. Sekiz kardeşin beşincisi. Oğlan kardeşleri pek hırpalarmış bunu; ya sa-

çını yolar, ya sırtına biner, çiğit düşen memelerini mıncıklayıp yırtılasıya bağırtırlarmış. O yüzden pataklanan kediler gibi sürekli uzak ve tedirgin, uzak bir köşeye pusup bu kıyıcı ergenlik zulmünün dinmesini beklermiş. Babaları ölünce, Zühal'in anası mecburen iki ayrı işte çalışmaya başlamış. Kadıncağız ne yapsın, baktı ki bu ısırma, tırmalama, kafa yarıp merdivenlerden aşağı itmece oyunları babasız bir evde fena halde kontrolden çıkınca, büyük ablayı ve geriye kalan iki delikanlıyı kendine ayırıp Zühal dahil hepsini akrabalara dağıtmış. Telefonda, iyi kızdır demiş Zühal için. Bilirsin... hayatta sesi çıkmaz. Ev işlerine yardım eder. Yemeğini yer, oturur. Kendi kendini oyalar. Senin iki ufaklığa da göz kulak olur hem. Böylece Zühal, Muğla'dan bir otobüse bindirildiği gibi subay enişte ile öğretmen teyzenin Sarıkamış'taki lojmanına yollanmış.

Hikâyesi bu kadarcık. Söylendiği gibi gerçekten de çıtı çıkmıyordu kızın. Hatta bir süre sonra insan varlığını unutuveriyordu. Ama bir hafta kadar sonra o sessiz kızdan irkiltici sesler çıkmaya başladı. Kendini tutamayıp gaz çıkarmasını, ortalığı sarıveren amansız kokuyu, başlangıçta herkes hoşgörmeye çalıştı. Ne de olsa hayvandan hallice temel güdülerle büyümüş çocuk, insan içinde nasıl davranacağını bilemez tabii. Beklenmedik zamanlarda bir terslik olduğunda hangi kasını nasıl kullanacağını henüz öğrenmemiş olabilir. Öte yandan, çıkardığı sesler ve kokularla kendini başkalarından nasıl da uzaklaştırdığı pek umurunda değildir sanki. Hele o geğirmesi yok mu, en arsızında bile utanç duygusu uyandırmaması işten değil. Okul, orduevi, misafirlik, balo salonu, artık her neresi olursa, öyle ötede porselen bir biblo misali durup dururken, o incecik bedenden beklenmeyecek kallavi bir geğirtiyle ortamda derin bir yırtılma hissi yaratır. Bir değil iki değil, hep böyle bu kız. Geğirdikten sonra göğsünü sıvazlayıp geriye doğru yaslanırken, tek bir mahcubiyet belirtisi taşımayan gözleri boşluğa dalmış oluyor nedense. Çıkardığı ses ona ait değilmiş gibi.

Önceleri bu aşırı geğirmelerin hazımsızlıktan ötürü bir gaz sıkışması olduğu düşünülse de, kimse on üç yaşındaki çöp gibi kıza yakıştıramaz böylesi marazı. Hadi şişman olur, neyse. Görüldüğü kadarıyla öyle haldur huldur da yemiyor, demeye kalmadan, geldi geleli etlenip butlanmaya, koltuk altlarından bileklerine doğru kalınlaşmaya, o çökkün yüzü dolgunlaşıp elma gibi kızarmaya başlar. Sesi bile değişmiştir kızın. Saçının yağı eskisine göre daha da fazlalaşmış, ayakkabı numarası birkaç ay içinde bir ölçü büyümüştür.

Bir gün, Zühal'in teyzesi Suna Hanım, öğretmenler odasında oturmuş efkârdan bozarmış bir halde fosur fosur sigara içerken, yine bir subay hanımı olan Zühal'in biyoloji öğretmeni Meliha Hanım usulca yanına oturur. Hoş beş iki sohbetten sonra Meliha sözü Zühal'e getirir. Onun ne kadar efendi bir kız olduğundan dem vurur önce, sonra ne kadar temiz ve tertipli göründüğünden. Ne var ki, Zühal'in bulunduğu sınıfta ders yapmak neredeyse imkânsızdır. Her beş dakikada bir geğim geğim geğiriyormuş çocuk! Arkadaşları ona Borazan Zühal diyormuş. Zühal'den ne zaman bir gürültü kopsa bütün çocuklar zıvanadan çıkıp kıkır kıkır gülüşmeye başlıyormuş.

Bir dokun, bin ah işit! Suna Hanım, sigarasını söndürmeden yenisini yakıp ardı arkası kesilmeyen sözcüklerle başlamış anlatmaya: Melihacım biliyorsun, geldiğinde küçücük bir kızdı bu. Yazık, yetimdir, yoksuldur diye kıyıp da tek bir iş vermedim eline. Annesinden uzakta ezilmesin istedim. Ne bulaşığa soktum, ne ev temizliğine. Üstünü başını giydirip okula yazdırdım. O sabah okula gidiyor, ben oğlanlarla öğlen. Akşamdan akşama görüyoruz birbirimizi. Ama bak, katana gibi bir şey oldu. Benim oğlanlarınsa kadidi çıktı. Büyüme çağında kılçık gibiler. Resmen aç kalıyor çocuklarım. Her sabah etli yemek, pilav, zeytinyağlı, her şeyi yapıyorum. Tencere tencere yemekleri ocağın üstüne bırakıp okula geliyorum.

Akşama bir geliyoruz, Zühal hepsini yemiş. Sen koca tencere pilavı nasıl bitirirsin, on tane etli dolmayı bir bir nasıl yersin, aklım almıyor. Biz de ne yapalım, sahanda yumurta, makarna, ekmek arası peynir, ne bulursak onu yiyoruz. Bir de utanmadan onları da yiyor bizimle, iyi mi! Gözü kör olmasın benim özbeöz yeğenim, diyemem ki çocuğum sen nasıl obur bir şeysin böyle! Kardeşimi arayıp bu kızı al başımdan desem, el kadar çocuğa bakamadı diye ortalığı ayağa kaldıracak. El mel değil, dana budu oldu çocuğun! Bak, utanıyorum söylemeye, bir keresinde okuldan izin alıp gözetledim bunu. Acaba dedim, eve arkadaşlarını falan mı getiriyor? Hani ruhsal bir hastalığı vardır, yiyip yiyip kusuyor mu yoksa? Yok Melihacım, gördüm ben göreceğimi. Bu ne yaptı, biliyor musun? Gelip her bir tencerenin kapağını tek tek açtı önce. Kedi gibi kokladı. Sonra tencereyi önüne koyup başladı kaşıklamaya, o bitiyor öbürü, öbürü bitiyor, kalan ne varsa... Gözümün önünde hepsini sildi süpürdü. Fırında tavuğun gördüğü muameleyi sana anlatamam. O koca tavuktan geriye sedef rengi tertemiz kemikler kaldı. Arkada insan var mı, bu evde kaç kişi yaşıyor, umurunda değil çocuğun. Öyle abanmıyor da ha. Duruyor, dinleniyor, sonra devam ediyor. Bitinceye kadar yemeğe koşullanıyor. Ne yapayım ben şimdi, söyle, kendi evimde pişirdiğim yemeği mi saklayayım, elbise dolabına mı koyayım tencerelerimi? Kocam da sağolsun tek kelime etmiyor ama, akşam orduevinde yiyip geliyor artık. Eh, arkadaşlarına takılıp içki de içiyor. Kim bilir kimlerle... Ailemde ne düzen kaldı, ne neşe. Siz sadece geğirmesini duyuyorsunuz, ama bir de bana sor neler çekiyorum. Bu küçücük kız içten içe çökertti bizi.

O gün, Suna Hanım'ın yakınmasını büyük bir iştahla dinleyen Meliha Hanım, her akşamüzeri yaptığı gibi en yakın arkadaşı Tülay Hanım'a bir kahve içimlik uğrayıp Suna'nın nasıl da zor durumda kaldığını tane tane anlatır. Duyduklarından çok etkilenen

Tülay Hanım geceleyin kocası Ümit Bey'e, kulaklarına inanamayan Ümit Bey ertesi sabah servisle tabura giderken devre arkadaşı Sinan Bey'e, ocağa incir ağacı diken bu arsız kızın hikâyesini pek ibretlik bulan Sinan Bey akşam sofraya oturur oturmaz karısı Perihan Hanım'a, Suna Hanım'dan zaten pek hazzetmeyen Perihan Hanım ise, hem de ortalıkta çocukların oyun oynadığı bir mecliste, sinsice bir yazıklanmayla Ünver Hanım'a anlatır olup biteni. Bir ailenin başına gelecek en büyük kaza olmuştur Zühal. Onun, tencerelerin dibini kazıya kazıya yemek yemesi, subay lojmanlarının bütün dairelerinde bir elektrik akımı gibi yayılan ana mesele haline gelir.

Epey bir zaman sonra, okulların kapanmasına birkaç hafta kala Zühal sırt çantasını yüklenmiş, erimekte olan kar yüzünden çamurlaşan yolda dolambaçlı adımlarla yürümeye çalışırken, Ünver Hanım'ın oğlu Bahadır yanında bitiverir. Zühal çok heyecanlanmıştır onu görünce. Atkısını düzeltip sürekli cebinde taşıdığı kâğıt mendille burnunu temizler. Bahadır'ın boncuk mavisi gözlerine ilk kez bu kadar yakından bakıyordur. Bahadır durmaksızın bir şeyler anlatıyor, Zühal ise sürekli başını sallayıp arada bir yan gözle Bahadır'ın sevecen ağzını inceliyordur. İki ortaokul çocuğu Sarıkamış'ın kirli beyazlığında ağır ağır yürürken Zühal yine kendini tutamayıp geğiriverir. Bahadır olduğu yerde tak diye durur önce. Beklediği an gelmiştir sanki. Bu uygunsuz durumu yüzüne vururcasına dik dik Zühal'e bakar. Kızcağız kıpkırmızı olmuştur. İster istemez elini ağzına götürür.

Bahadır, lafı hiç dolandırmadan sorar, "Sen neden bu kadar çok... geğiriyorsun?" Zühal başını öne eğer, gözleri ıpıslaktır. Ağlamak üzere olduğu için kelimeler ağzında büyür. Bahadır diretir, "Gerçekten merak ediyorum, niye bu kadar çok geğiriyorsun sen! Herkes seni konuşuyor, farkında değil misin?"

Zühal'in hızla donan gözyaşları yanaklarında çıtırdar. "Herkes mi?"

Bahadır acımasızdır, "Sarıkamış'ta gürültünü duymayan kalmadı."

Zühal olabilecek en kısık sesle konuşur, "Yemek çok geliyor. Ondandır..."

Bahadır Zühal'in omzuna belli belirsiz dokunur. Okşamakla itmek arasında bir şey... "Sen de o kadar yeme o zaman."

Zühal ne söyleyeceğini bilemez. Kaşlarını çatıp merakla Bahadır'a bakar. Belli ki Bahadır'ın cümlesinden tek kelime anlamamıştır. Kendi sesinden çekinerek sorar, "Senin kaç kardeşin var?"

Bahadır, yün beresini çıkarıp kafasına yapışan saçlarını havalandırıp tekrar takar. Yüzünde ekşi bir ifade vardır. "Bir tane erkek, ikinci sınıfta daha. "

Başka da bir şey konuşmazlar. Okuldan eve doğru en kestirme yolu seçerek üzücü bir sessizlikle yol alırlar. Çatı oluklarındaki buzdan sarkıtlar eskisine göre daha sivridir.

O akşam, Suna Hanım eve geldiğinde büyük bir can sıkıntısıyla mutfağa girer önce. Tencerelerin kapaklarını açtığında şaşkınlığını saklayamaz. "Zühal? Yemeğini yememişsin çocuğum!"

Zühal hiçbir yemeğe dokunmamış, yatağının başucunda iki büklüm, ağlamaktan kıpkırmızı olmuş gözlerle içine kıvrılmış bir halde kanepenin desenlerine bakıyordur. Suna Hanım onu öyle bulunca abartılı bir acıma ifadesi yerleşir yüzüne. Gösterişli bir şefkatle Zühal'i kucağına çekmeye uğraşsa da kız çok ağır olduğu için üzerine kapaklanarak sarmalamayı yeğler.

"Ne oldu kızım sana, niçin ağlıyorsun?"

Zühal yanıt vermeden hıçkıra hıçkıra koyverir kendini. Sesi boğulduğu için bir türlü konuşamıyordur.

"Ne dediler sana, Borazan Zühal mi dediler yoksa, kim üzdü seni, söyle!"

Zühal burnunu çekerek yatağında doğrulmaya çalışır. Teyzesindeki derin kaygıyı görünce bir parça da olsa kendini güvende hisseder. Ama şimdi en çok anlaşılamamaktan korkuyordur.

"Bana payımı göster teyze, ben bölmeyi bilmiyorum ki."

*

İkinci hikâye ise bir oğlanla ilgili. Annesi ona hamileyken müptelası olduğu bir televizyon dizisinin baş kahramanına duyduğu arzuyu cümle âleme duyurucasına oğluna Ezel adını vermiş. Muğla'nın Akyaka köyünde yaşayan Ezel, en yüksek kayalıklardan denize atlamaktan tutun, Gökova'nın en soğuk azmak sularında üç dakikadan fazla durmaya kadar sayısız rekor kıran taşkın bir çocukmuş. Dokuz yaşına varmadan edindiği saygınlığı omuzlarında nasıl taşıyacağını henüz bilemediği için yengeç gibi yanlamasına yürür, yorgunluktan tir tir titrese de annesinin ağır pazar torbalarını gıkını çıkarmadan taşırmış.

Bir gün bu Ezel, Marmaris'te arıcılık yapan büyük halasının getirdiği çiçek balından bir kaşık yiyince beklenmedik bir biçimde sessizleşir. Keskin lezzetiyle insanın boğazını yakan altuni balın ta kendisi olmuştur. Yalın, yoğun, özlü bir şey... Bu aşırı durgunluğunun yanı sıra iflah olmaz bir bal telaşı peyda olur. Bütün gün, evin içinde gide gele kaşıkladığı bir kiloluk bal ertesi güne kalmadan dibini bulmuştur. Başlangıçta Ezel'in bal tutkusunu kimse dikkate almaz. Halası kilolarca bal yetmezmiş gibi, iyice beslenmesi için ona polen ve arı sütü de gönderir. Ne var ki Ezel artık baldan başka hiçbir şey koymuyordur ağzına. Süt, ekmek, yumurta, et, hiçbir şey... Sabah kalkar kalkmaz kavanozdan birkaç kaşık bal yiyor, sonra tekrar uyuyor, uyanınca yine ballanıp evin arkasındaki kavun bostanında bütün gün havada yavrulayan heylicanları seyrediyordur.

Evdekilerin, Ezel'in bal tutkusunun bir bal hastalığına doğru seyrettiğini anlamaları fazla sürmez. Günden güne eriyordur çocuk. Önce kürek kemikleri belirmeye başlar, derken leğen kemikleri... Yüzü o kadar çok küçülür ki gür saçları başında pösteki gibi

duruyordur. Ezel'i baldan alıkoymak için etmediklerini bırakmazlar. Kelimenin tam anlamıyla bal operasyonu başlamıştır evde. Ezel'in babası ilk akla geleni yapıp evdeki bütün bal kavanozlarını komşuya verir. Ezel de komşunun mutfak camını kırıp hepsini kilerden geri alır. Halası, bu işin sorumlusu çiçekler, çiçeklerin özüne kapıldı çocuk, yerine çam balı koyalım, belki tadı değişince vazgeçer, diye Ezel'e çam balı getirir. Çocuk çam tadını ilkin yadırgasa da, ilk kaşıktan sonra kardeşiyle kucaklaşırcasına o bir kavanoz balı yalayıp yutar. Çam balı olmayınca yerine kestane, kestanenin yerine ıhlamur balı koyarlar. Oysa Ezel'in balla ilgili hiçbir ayrımcı fikri olmadığı gibi, arıların yeryüzünden devşirdiği her bal damlası, Ezel'in canından bir parça gibidir. Sanki bu çocuk kendi can parçalarını topluyordur kovanlardan. Ne yazık ki çok halsizdir artık. Ne yüzüyor, ne babasıyla balığa çıkıyor, ne de annesine yardım ediyordur. Ezel'in annesi Sevinç bu işin balsız olmayacağını anlayınca, değme aşçıları kıskandıracak yeni yemek tarifleri icat ederek, ballı süt tatlıları, ballı çörekler, bal soslu kuzu güveçler yapmaya başlar. Ezel hiçbirini ağzına koymaz. Bal tutkusu bir noktadan sonra bal başkaldırısı, daha sonra bal devrimi haline gelince, Ezel'in babası Rıza belindeki kemeri çıkarıp derisi sıyrılıncaya kadar kırbaçlar oğlunu. Bir yandan dövüyor, bir yandan ağlıyordur adamcağız. Akyaka'daki komşular açık alanda balık ızgara, mangal köfte, kebap, sac yufkası, işkembe kavurması yaparak en iştah açıcı kokularla oğlanı baştan çıkarmaya çalışsa da Ezel'in bal yeminini kimse bozamamıştır. Ne nezaket işe yaramıştır ne de şiddet.

Bunun üzerine çocuğu kaptıkları gibi Muğla Devlet Hastanesi'ndeki diyetisyen hekime götürürler. Hekimin, Ezel'in kan değerlerini görünce havaya kalkan kaşları bir daha inmez. Susuzluktan böbrekleri büzüşmüş, beti benzi sararmış, dudakları uçuk içinde kalmış bu solucansı oğlanın karşısında çaresizlikten ne diyeceğini bilemeyip "Siz en iyisi bir psikiyatra götürün" der. Gittikleri

psikiyatr ise görünüşe göre hayli neşeli bir adamdır. Her gece rakı içtiği, gözenekli koca burnundan hemen belli oluyordur. İnsanı gevşeten mayışık bir hali vardır. Meseleyi hafife aldığını saklamadan, çocukların ergenlik çağlarında garip tepkiler vererek bedenlerini bir şiddet aracı gibi kullandıklarını söyler. "Gerçi böylesine ilk kez rastlıyorum. Bırakın kalsın böyle, nasıl olsa acıkacak, nasıl olsa bir gün bal yemekten tiksinecek" deyip cep telefonundaki mesajlara bakmaya devam eder.

Tam dört ay sonunda Sevinç Hanım çaresizlikten kıvranırken, Bodrum'un bir köyünde bir şifacının yaşadığını öğrenir. Adamın adı Veysel'dir. Gençliğinde futbolcuymuş. Söylenenlere bakılırsa birinci ligde oynama ihtimali çok yüksekmiş ama bonservis bedelini kimse ödemediği için futbol hayatı başlamadan sona ermiş. Futbol hezimetinden sonra babasının yanında istemeye istemeye berberlik yapmaya başlamış. Ama bu Veysel pek hünerli bir adammış. Berbere gelen müşterilere yaptığı boyun masajıyla kısa sürede ünlü olmuş. Sonra diş çekmek, çıkıkları yerine takmak, bel ağrısından mustarip kadınları omuzlarından kavrayıp hoplatarak omurgayı oturtmak, kulak delmek, kafası yarılan oğlanlara dikiş atmak, sünnet etmek, âdet günlerinde sancılanan kızları yaptığı şuruplarla uslandırmak, sarmısak ve barut kullanarak köseleri kıllandırmak, köyden gitmek isteyenleri gönderip kalmak isteyenlere yer açmak gibi türlü becerileri varmış. Kimin hayatında bir şeyler tökezlese soluğu Veysel'in yanında alırmış. Öte yandan bu Veysel, kendinden söz etmeyi, yapıp ettikleriyle övünmeyi pek severmiş. Aldığı arsa, sattığı ev, açtığı su kuyusu, boşanması, torununun doğumu gibi her türlü değişikliği bahane edip içki sofraları açar, yaşamının her kısmını şölene çevirirmiş. Türkiye'nin her yerinden misafirleri olurmuş bu adamın. Ağlaya ağlaya gelir, güle oynaya dönerlermiş. Bir de en ilginci, dinsiz biri olduğunu ulu orta her yerde söyler, buna rağmen kimse onu ayıplamazmış. Yatsı

vaktinde müezzin ezana başladığında balkondan minareye doğru kadeh kaldırması, Ramazan ayında öğle vakti höpürdeterek çorba içmesi, hiçbir vesileyle Allah'ın adını anmaması, kahvede jandarma başçavuşu olmasına rağmen esrarlı sigarasını tüttürmesi niyeyse hiç göze batmazmış. Bir bakıma içlerindeki yabancı gibiymiş Veysel. Hem çok tanıdık hem de çok yabancı, eserekli bir adam... Kimseciklerin ondan tedirgin olmaması belki de bundanmış.

Ezel'in annesi Sevinç, Bodrum'daki bu şifacının hikmetinden ne denli kuşkulansa da Ezel'i kolundan tuttuğu gibi ona götürür. Veysel'in yanına vardıklarında Ezel'in durumu çok fenadır. Sıcakta otobüs yolculuğu yapmaktan iyice yıpranmıştır çocuk. Veysel ona bir bardak su verir. Ezel omuzlarını silkip geri çevirir. Veysel, kuru domates ve ince kıyılmış biberle mis gibi menemen getirtir, çocuk elini bile sürmez. Sonunda bir kaşık bal yutturur mecburen. Sevinç, son derece bezgin ama bir o kadar kuvvetli bir belagat gücüyle üç aydır yaşadıkları bu bal hastalığını gün gün anlatmayı sürdürür. Onca acısına rağmen memeleri hopluyordur konuşurken. Veysel öyle, eblehçe bakakalır çocuğa. Elini beline koyup kendi etrafında döne döne yürümeye başlar. Yüzünde çok üzgün bir ifade vardır bunları yaparken. Uzun bir sessizliğin ardından, siz, der, en iyisi üç ay sonra gelin. Sevinç derin bir hayal kırıklığıyla büker boynunu. Bu ne idüğü belirsiz adama boşu boşuna bel bağlayıp onca yolu tepmiş olmanın pişmanlığıyla bal delisi oğlunu kucakladığı gibi Akyaka'ya geri döner.

Geçen üç ay çok belalı bir üç aydır. Ezel'in evinde tek kelime bile konuşulmuyordur artık. Çocuk bal yemek için uyanıyor, yutkunurken bile yoruluyor, ayaklarını sürüyerek gerisingeri yatağına geri dönüyordur. Dışarıda hızla akan zaman, evin içinde durmuştur sanki. Veysel'in verdiği süre dolunca, Rıza'yla Sevinç hiç ümit-

li olmasalar da yol hazırlıkları yaparlar. Onca bal yıkımına rağmen maşallah iştahları hiç kesilmediği için, Sevinç yolluk olarak patates salatası ile köfte hazırlar. Rıza ise Akyaka'dan bir taksi tutup keten çarşaflara sarmaladığı oğlunu arka koltuğa yatırır. Ezel'in öleceğinden o denli emindirler ki sanki onu gömmeye götürüyorlardır. Köyde abartılı bir vedalaşma yaşanır. Gidip de dönmemek var diye herkes bir bir kucaklar Ezel'i. Onun bir zamanlar nasıl da cesur bir oğlan olduğu, ruhunu bala kaptırınca bedeninin ne fena iflas ettiği, şimdiden efsaneye dönüşmüştür.

Sevinç'le Rıza Bodrum'daki köye vardıklarında Veysel'i berber dükkânının önünde beklerken bulurlar.

Sevinç şaşkınlığını gizleyemez, "Ayol, ne olmuş bu adama, dalyan gibi bir şeydi!"

Gerçekten de Veysel ayakta durmakta zorlandığını saklayamıyordur. Avurtları iyice çökmüş, tepesindeki saçlar hafiften dökük döküktür. Taksinin kapısını açıp misafirlerini karşılayacak hali bile yoktur. Çevre esnafın yardımıyla ipek kozasına sarılmış gibi uzanan Ezel'i arabadan çıkarıp Veysel'in karşısına oturturlar. Havadaki umutsuzluk öyle yoğundur ki herkes bir griliğin ardından görür birbirini.

Ezel ile Veysel karşılıklı oturup artık lezzet duygusu körelmiş derin bir açlıkla bir süre birbirlerine bakarlar. Veysel sehpadaki ekmeği alır, iki eliyle böler, Ezel'e uzatır.

"Çocuğum," der, "ekmek diye bir şey var."

"Öyle mi..." der Ezel.

"Evet, öyle."

Sonra Ezel ekmeği eline alır, koklar, azıcık ısırıp çiğnemeye başlar.

Veysel de öyle yapar.

Ardından, bir parça peynir uzatır. "Bu ekmeği peynirle de yiyebilirsin."

"Öyle mi..." der Ezel.

"Evet, öyle."

Ezel peyniri alır, evirir çevirir, ekmeğin üstüne bastırıp ağzına atar.

Veysel de öyle yapar.

"Bak, zeytin diye de bir şey var."

"Öyle mi?"

"Öyle..."

Böylece karşılıklı köfte, patlıcan kızartması ve incir de yerler. Her lokmada törensel bir anlaşma vardır aralarında. Gözleri iç içe, birbirlerinin irislerinden ikiz aynalar gibi çoğalıyorlardır. Ezel Veysel'e baktığında bin tane Ezel, Veysel Ezel'e baktığında bin tane Veysel görüyordur o sıra. Sevinç'le kocası ise mutluluktan gözyaşlarına boğulmuş bir halde, Ezel'in yediği her lokma için şükrediyordur. Bu uzun ve fazlasıyla terbiyeli yemeğin ardından Ezel yürüyerek çıkar berber dükkânından, giderken yetişkin bir havayla Veysel'in elini de sıkar.

Sevinç ayrılmadan önce hiç sakınmaksızın Veysel'e sarılıp boynundan alnına, kulaklarından ellerine doğru her yanını öpmeye başlar adamın. "Sen ne mübarek bir adamsın! Nasıl yaptın, allahaşkına söyle!"

Veysel kadından kendini zor kurtarıp yüzündeki ıslaklığı siler önce. Çoktandır hazırladığı tumturaklı cümleyi, heba olacağını bile bile bir nefeste çıkarır ağzından.

"Yahu, hiçbir şey yapmadım hanım" der, "Ezel'i gördüğümden beri sadece bal yedim. Ne kadar aç olduğumu görsün velet!"

VII

Birhan'ı son görüşümden bu yana haftalarca evden çıkmadan kendimi yazıya vurdum. Bana kendi işittiği gürültüyü emanet edeli, sözcük sözcük yazıyla debeleniyor, bir yandan da kulaklarımda çınlayan *tak tuk tak* yankılarla kendi kendimi hırpalıyordum. Bir öğle sonrası uyandığımda aynadaki halimi görünce gerçekten gözüm korktu. Sabahlara kadar çalışmaktan vuruklarından çürüyen elma gibiydim. Evi ne kadar havalandırırsam havalandırayım, saldığım nefesi geri almaktan göğsüm sıkışmaya başlamıştı. En iyisi dedim, Beyoğlu'na gidip birkaç kitap alayım, dönüşte Demet'in meyhanesine uğrar, ciğer kavurma ile bir tek rakı içerim, geceleyin tekrar başlarım çalışmaya.

Beyoğlu'na indiğimde onca kalabalığa rağmen mutluluk veren bir ferahlık hissettim. Nefesim yavaş yavaş açılıyor, sırtım genleşiyordu. Bir süre sonra yaylana yaylana yürümeye başladığımı fark ettim. Bu yaylanma sırasında beyaz çizgili kurşuni takım elbise giymiş bir adam takıldı gözüme. Yanımdan hızla geçip Taksim Meydanı'na doğru uzaklaştı. Allah allah, ben nereden tanıyordum bu adamı? Dönüp arkasından baktım. Yürüdükçe ceketi havalanıyor, dümdüz bir çizgide çabuk adımlar atıyordu. Ayakları küçük müydü ne? Merakıma yenilip geniş bir yay çizerek koşar adım adamın önüne geçtim. İstiklal Caddesi o kadar kalabalıktı ki, böylesi bir manevra yaptığımı fark etmesi olanaksızdı. Yayın merkezinden yavaşça geriye dönüp bu kez dikkatlice adamı gözledim.

Fazla ileri gitmiş olmalıyım ki kuşkuyla gözlerime baktı. Olacak iş değil, bu benim Tacettin'di! Yassı kulakları, yana kaymış burun kemiği, havası sönmüş futbol topunu andıran kafası, göz altından çenesine doğru kıvrılan derin yara iziyle tıpatıp benim Tacettin' imdi. Yıllar önce ben onu bir öykü kahramanı olarak kafamda yaratmıştım. Aman aman bir öykü olmamasına rağmen dağdağalı diliyle pek sükse yapmıştım vaktiyle. Onu gece yarası sokakta bıçaklatmış, paramparça bir halde Taksim İlkyardım Hastanesi'ne düşürmüş, yaralama nedeniyle onu sorgulamak isteyen polislere saldırtmış, Necla adlı bir hemşireden başka kimseyi yaklaştırmamıştım yanına. Şimdi yıllar sonra benim bu Tacettin, iyileşmiş, eski bıçak sırtı yaşamına geri dönmüş olarak karşıma çıktı. Tesadüf tesadüf müdür gerçekten? Yoksa bütün tesadüfler gecikmiş karşılaşmalar mıdır? Durduk yerde kafam karıştı. Oysa ki ben genelde bilmediğim şeyleri yaza yaza hatırlarım. Hatırladığım birçok şey gerçekliğin tereddütlü titreşiminde peyda olur. Bu kez yazınsal karakterim, geçen on iki yılda saçları dökülmüş, parlak rugan ayakkabılarıyla Beyoğlu'ndan capcanlı geçiyordu. Yine yazdığım gibi yumruklarını sıkarak yürüyordu üstelik. İçim burkuldu. Tacettin öyküsüyle dönüştürdüğümü sandığım hınç, ete kemiğe bürünmüş bir kabadayı olarak kurmacamı kendi kehaneti kılmıştı. Tacettin' den sonra ilgisizce vitrinleri seyretmeye başladım. Gelen giden çarparak geçiyordu. Eskiden canlı bir adam olan Tacettin, şimdi zihnimde gömütsüz bir ölü haline gelmişti. Canlanmamış, benim âlemimde tam tersine ölmüştü.

Diyeceğim, hiçbir esinin, hiçbir duyumun, hiçbir yaratıcı eylemin dokunamayacağı asap bozucu gerçekliğiyle, Tacettin "Tacettin" öykümü yapıntı hale getirmiş, tekinsiz bir tanıdık olarak çıkmıştı karşıma. Oysa tekinsizler, çok sonraya ertelenmiş tanıdıklardır. Ancak bir yas sızısıyla çepeçevre kuşatabiliriz onları. Ama şimdi yazdıklarımı ve yazacaklarımı boşa çıkaran, yazmaya iten bütün ağrıların şiddetini bastıran tarif edilemez bir ürpertiyle ha-

tırlıyorum Tacettin'i.

İşte o körolasıca yüzünden, *Karaduygun* kitabıma devam etmekten etimden et koparırcasına vazgeçtim. Yok, dedim içimden, yok yok yok, uykusu bölünen bir şairin uykusuzlukta devinen tutkuları nasıl ateşlediğini anlatamayacağım ben. Hayatı unutmaya direnen bezgin bir yüreğin inzivasını dile dökemeyeceğim. Hadi kendimden bildiklerimi ekledim diyelim, yine de en perişan anlarda dahi Birhan'ın saklı tuttuğu kendini sevme sadakatini nasıl betimleyeceğim? Dannga da dan dan delerken geceyi, çöle çekilen çileci abdallara benzer din dışı imanı heba etmeyişini hangi deyişlerle anlatacağım? Canlılığın özünü kutsayan çocuksu hayretinin hakkını verebilecek miyim sahi? Yok yok yok, yazmayacağım bu kitabı! Ne gerek var, kendi başımı derde sokacağım, diye diye Cihangir'deki Demeti meyhanesine doğru yol aldım.

Aksilik bu ya, Birhan da oradaydı. Normalde çok sevinmem gerekiyordu ama bu kez buharlaşıp kaybolmak istedim. *Karaduygun*'u layıkıyla yazamayacağımı nasıl söyleyeceğime henüz hazır değildim. Çifte yürekli bir varlıktım o sıra. Biri kışkırtıyor, öbürü teskin ediyordu. Birhan beni görünce ayağa kalktı. Ben onun başını çok severim, o da benim göğüslerimi. Başını göğsüme yasladı hemen, sımsıkı sarmaladım. Belli ki çok üzgündü. "Benim küçük sarı kedim öldü, o kadar uğraştım kurtaramadım" dedi.

Masadaki öbür arkadaşlar hareketlendiler, bir yası dağıtmak üzere tetikte bekliyorlardı.

"Yeter artık üzülme, sen elinden geleni yaptın."

Birhan bir şeyler söylemeye kalkışınca aynı teselli devinimi yeniden başladı.

"Doğa zaten veriyor kararını, paralama artık kendini."

Yutkunup sustu mecburen Birhan, dile dökemediği yas boynunu büküyordu. Her ne kadar masadaki arkadaşlar üzüntüyü dağıtmaya çabalasa da, onun sokaktan bulduğu hasta bir kedi için verdiği töresel çabanın farkındaydılar. Kedi, kediden öte, ıstırap çe-

ken bütün canlardı Birhan için. Uykusuz açık alanda şahitlik ettiği bir canlının sönüşünü görmekten bildik bir yara daha almıştı. Konuyu değiştirmek için Doğan çantasından bir kartpostal çıkardı. Turistik yerleri gösteren türden albenili bir fotoğraf...

"Bakın, Rodos'a tatile giden arkadaşım göndermiş. Burası Kelebekler Vadisi."

Her birimiz kartpostalı elden ele gezdirdik. Fotoğrafta gün ışığının huzmelerinde yalımlanan kelebekler örtüden silkelenircesine aşağı dökülüyorlardı. Ağaçlar, çimenler, toprak yollar olduğu gibi kelebek kaplıydı.

"Gerçekten çok ilginçmiş, milyarlarca kelebek, ne muazzam bir görüntü."

Birhan gözlüğünü takıp kartpostala uzaktan baktı.

"Orada mı ürüyormuş kelebekler?"

"Yok canım, buraya ölmeye geliyorlarmış. Okyanusu aşıyor, yolda yumurtalarını bırakıyor, sonra da Rodos'taki vadide toplanıyorlarmış."

Hepimiz densizliğini yüzüne vururcasına ters ters Doğan'a baktık. Birhan gözünü kartpostaldan ayırmıyordu. "Buraya ölmek için konuyorlar demek..."

"Evet ama yaşıyorlar bir süre, konar konmaz ölmüyorlar yani."

Masa sessizleşti tekrar. Aslı Birhan'ın elinden kartpostalı alıp Doğan'ın önüne bıraktı. "Hadi balkona çıkıp sigara içelim."

Hep beraber ayaklandılar. Masada Birhan'la ikimiz kaldık. İkimizin de rakısı neredeyse duman kadar hafifti. Çınlattık, peynir yedik, yutkunduk, itinayla yudumladık. Birhan'ın gözleri matlaşmıştı.

"Çok üzgünüm Sema, çok çok üzgünüm. Avcumun içi kadardı, küçücük."

Sırf bir şeyler söylemek için bomboş bir cümle kurdum. "Memeden kesilmemişti ya, o yüzden dayanamadı."

"Daha oynamadan, ağaçlara tırmanmadan, daha avlanmadan,

el kadar bir şey nasıl ölebilir..."

Nasıl yatıştıracağımı bilemedim Birhan'ı. Gözleri ıslaktı ama gözyaşları içine akıyordu. Yetmiş iki dilin konuşulduğu Babil Kulesi bile onun karaduygusuna göre daha dolambaçsızdı. Matemin ayazında, kısa süren bir kusursuzluğu yad ediyordu için için. Enkidu'yu bulmaya ölüler diyarına inen Gılgamış gibi uygarlık kadar eski bir isyanla, yaşamasız göçüveren her şeyi çağırmak istiyordu. Onun toprağı ölülerin belleğiyle deviniyordu hep. Anısız ölülerin utancı, ruhunu kemiren çöküntünün kökeniydi. Arzunun ardiyesinde yaşayan dünya dışı bir varlık olarak, gelip geçici güzelliklere kolayca veda edebilmenin katılığını kabul edemiyordu.

O sıra gizli bir aydınlanma yaşadım. Önceleri hep Birhan'ın ölüm korkusuyla başetmeye çalıştığını düşünürdüm. Onca doktorun uzun tetkiklere rağmen nedenini çözemediği karın ağrısı, ecel üzerine yaptığı kaygılı alıştırmanın bir parçasıydı gözümde. Oysa o gece, ölüme değil ömre içerliyordu Birhan. Doğaya duyduğu hayranlıkla, doğanın şiddet uyandıran yasaları aynı yürekte çözünüyordu. Derin uykularda tamir edilen aldanışlardan muaf olmanın kefaretiydi ödediği. Sözde bahşedilen yaşamın çaresizliğini çileci bir merakla didikliyor, bu dünyaya üflenen her ömrün yeterince anı içermediğini iliklerine dek bilmenin sızısıyla, ömür denen zamansallığa kahrediyordu. Avuç içi kadar bir yavru kedi, henüz yaşlanmamış baba, altı yüz yaşındaki çınar, bombalanan çocuklar, her birinin ölümü, ömrün sur duvarlarıyla çevrili hudutlarıydı. Dannga da dan dan açık alana sokuldukça, karanlığın bağlarında yetiştirdiği üzümü kendi sayılı gecelerinden topluyordu da yediği hakikat hep genzini yakıyordu.

Masa arkadaşlarımız geri döndüğünde, az önce içimizden geçenleri hiç geçirmemiş gibi davrandık. İçine eriyen mumlardan çıkıp yelkovanların baş dönmesine katıldık. Servis edilen ara sıcaklarla sohbet konuları değişmeye başladı. Birhan'la ikimiz suskun-

duk. Çoğunlukla kafa sallayarak ya da gülümseyerek katılıyorduk sohbete. Birhan bir ara Doğan'ın önündeki kartpostalı alıp uzun uzun incelemeye koyuldu. Sonra bana çevirdi yüzünü, "Bunca kelebek bir araya gelince güzel oluyor da, bunca insan sıkış tepiş olsa... mahşer yeri olurdu."

Gözümle gördüm, balmumuna vurulan mühür denli kalıcı bir kelebek izi belirdi Birhan'ın alnında. Kartpostala bakarken can attığı sonsuzluğun yabancısıydı. Her sabah kimseler dürtmeden kendiliğimizden uyansak da, ellerimizle yontacağımız kafayı asla insandan münezzeh kılamayacaktık. İmkânsızdı, imkânsızdı dünyadan başka yere uzanmamız.

Birhan Kelebekler Vadisi'ni ters çevirip masaya bıraktı. "Burada yürüyemem ben, hayatta gitmem böyle bir yere."

O öyle deyince, şükran duygusuyla ânında sarhoş oldum. Farkında olmadan *Karaduygun*'u bana yeniden teslim etmişti. Vadideki halimi tasavvur etmekten kendimi alıkoyamıyordum. Orada *Kelebeğe Düşmeden* yürümenin eziyetini bir tek onun ağzından duyabilirdim zaten. Böylece geri verebilirdim, dannga da dan dan geceye dolanan ebedi dulun dilini.

Milyarlarca kelebeğin arasındaydı. Gün ışığının azalarak süzüldüğü vadinin içinde, göletin üstündeki ahşap köprüyü geçiyordu. Eski çağlardan bugüne yansıyan uykusuz bir tanrının olgunluk yaşındaydı şimdi. Hiç olmamış bir ânı canlandırmak bir yana, attığı her tedirgin adımla bu karanlık koruyu insanlaştırıyordu. Hayret dolu bakışlarıyla yeniden yaratıyordu manzarayı. O yürüdükçe havalanan kelebekler, kısa süren döngüsel uçuşların ardından başka yerlere konuyordu. Hiç ses yoktu. Kalbi oyan, vicdanı sızlatan, ruhu sarsan, aklı oynatan en ufak bir çıtırtı bile... Esintiler havaya sürtünmüyor, ağaçlar yapraklarıyla kımıltısız anlaşıyordu. Fiskeli adımlarıyla kadın, dünyanın hıncahınç telaşesinden uzak, sessizlikle bağışlanıyordu vadide yürürken. O sırada Kelebekler Vadisi'ni dolaşan başka birileri olsa da, hiçbir insankişinin varlığını hissedemiyordu. Tümüyle benliğine kapanmış, seyredildiğinden bihaber dokunaklı bir saflıkta, insanın topraksı özünü açığa vuran gözalıcı bir kendilikti onunki. Nereden geldiğinin, kim olduğunun basit adlarını başından atmış, kelebeğin gözü kadarcık bir can olmuştu.

Jersey kaplanı kelebeklerin okyanuslardan nehir ağızlarına, sulak kumullardan göllere, Akdeniz'in üstünden Rodos adasına uçuşuna benzer bir dirençle, üstelik bunun bir direnç olduğunu bilmeksizin, ortak bir dirimin nabzına bırakmıştı kendini. Oysa ulu Anadolu sığlalarıyla kaplı bu sulak alan, kelebeklerle pervanelerin

ölüme yattıkları son sığınaktı. Belki bunu bilmiyordu bile. Ölüm arifesindeki milyonlarca kelebeğin uykusunu bezeyen bir kelebek düşü müydü onu böylesi hakiki kılan, yoksa kelebeğin ölümüne özenen insankişinin kaç bin yıllık ezikliği mi?

Kelebeğin içgüdüsüne yazgılı vadi, mayıs ayından sonra uğradığı istilayla can yakıcı bir sessizlikle mühürlenip ağır ağır ve tek tek yaklaşan ölümü, büyüleyici, ama aynı zamanda ezici bir ağırbaşlılıkla kabul ediyordu. Kelebekten ya da pervaneden, dalları birbirini örmüş ağaçlardan ve huzmelerden, taze hava alamadığı için zümrüdi renge kesen durgun ırmaktan bakınca hissedilen bu ağırbaşlılık, kelebeğin ipekli bir kaftanı andıran azametinden ürüyordu belki. Ziyaretçilerin rahatça gezinti yapabilecekleri toprak patikayla ahşap köprüler dışında gözün alabildiği her yer, birbirine bitişik kelebeklerle kaplıydı. İlkin tek tek algılanan kelebekler bir süre sonra kırmızı çizgili üçgenlere, ağaçları sarmalayan üçgenlerse tek bir deseni milyonlarca kez tekrarlayan goblen bir örtüye dönüşüyordu. Öyle ki ne ağaç vardı, ne kelebek, ne de ırmak. Sessizliğe iman eden her varlık, yaradılışının aksine bir kelebek durgunluğunun parçası olmuştu. Orası kelebeklerin topluca konduğu değil, beraberce kurdukları bir yerdi; kendi ölümlerini döşedikleri nemli bir bucak...

Kadın köprüyü geçtikten sonra, patikanın başında durup hırkasını ilikledi. Üşüyor olmalıydı. Dipten vuran bir ürpertiyle tel tel titrediği için edasındaki müziği hızla yitiriyordu. Terlemişti de üstelik, ince perçemleri şakağına yapışmıştı. Ateşi yükselmiş gibi bir hali vardı. Bir süre kendini dinledi, üstünü başını toparlayıp saçlarını yeniden bağladı. Büyük bir özenle toprak yolda yürümeye çalışırken bir ara tökezledi. Çıt diye kopuverdi yaka düğmesi. Onun sarsıntısı yüzünden kelebekler havalandı yine. Kadın göze çarpan bir mahcubiyetle toparlandı tekrar. Belli ki başı dönmüştü. Azıcık ayakta dinlendikten sonra gittikçe artan bir sarsaklıkla yü-

rümeye devam etti. Kelebekler Vadisi'ndeki gezintiyi, duyduğu hayranlığı yitirmeden layıkıyla sona erdirmek için var gücüyle çabalıyordu. Bir ara, karşısına çıkan geniş gövdeli ağacın önünde durup aşağıdan yukarıya doğru tek tek kelebeklere baktı, bir çırpıda her birini sayabilecekti sanki. Başını kaldırdıkça ağaç büyüyor, ağaç büyüdükçe kelebekler çoğalıyordu. Uzun süre yukarı bakmaktan boynu ağrımış olmalı ki sertçe ensesini ovuşturdu. Gitgide koyulaşan renklerin içinde bütün biçimler konturlarını yitirip iç bunaltıcı bir uyuşmayla birbirine karışıyordu. Gözünün ne gördüğü, gittikçe çöken göğsünden okunabiliyordu şimdi. Kadın, bir şeyi anımsamaya çalışırcasına, uzun uzun yumdu gözlerini. Derken matarasını çıkarıp bir yudum su içti. Kelebekler havalandı yine, başının üstünde dolanıp başka yerlere kondular. Kadın alabildiğine yavaş, yer kabuğundan çekinerek parmak uçlarında yürümeye çalışıyordu. O dengeli ve dik yürüyüşün yerini çelimsizlik almıştı. Yolun tam ortasında, içten vuran bir şey durdurdu onu. Yüzünde bozuk bir ifade. Neredeyse kustu kusacak. Yavaşça eğilip dizlerini tuttu. O an havayı yırtan bir öğürtü çıktı bağrından. Bir yarayı haykıran irkiltici bir ses... Diyafram boşluğuna saplanan acıyla yumruklarını sıkıyordu. Kelebekler havalandı yine. Kalan son güçleriyle uçuşup uzaklaştılar. Kadın doğrulduğunda dudakları mosmordu, gözleri ıslak. Bir ağaca tutunmak istedi, vazgeçti. Tutanacak tek bir yer yoktu zaten. Yer gök kelebekle kaplandığı için herhangi bir yere yaslanamıyor, dokunamıyor, hiçbir daldan destek alamıyordu. Kollarını göğsünde bağdaştırarak kendi gövdesini sarmalamayı yeğledi. Hummaya tutulmuş, hızla terliyordu. Hırkasını çıkardı mecburen. Penye tişörtü koltukaltından beline doğru yaşarmıştı. Yine tökezledi kadın, yine kelebekler... Bu kez dizlerinin üstüne düştü. Çevre güvenliğinden sorumlu bir memur yanına gidip koluna girmeye çalışırken memurun yüzüne bakamıyordu kadın, bozarık yüzü hâlâ yere eğikti. Memurun desteğiyle ayağa kalktığında vadinin çıkışındaydı gözü. Oraya, ışığın çoğal-

dığı yere bir varabilse her şey bitecek. Kusmamak için elini ağzına götürüp kendini tıkamaya çalıştı. Öncekine göre daha telaşlıydı artık. Kelebeklerin üstüne yığılmamak için son derece tedbirli adımlarla hızla ilerliyordu. Kazara matarasını yere düşürünce istemsiz bir çığlık attı. Kelebekler havalandı yine. Kadın derin bir kaygıyla, güçbela kanatlanan kelebeklerin yorgun uçuşlarını seyretti. Havalanmayanların birçoğu kondukları yerde kuruyakalan ölü kelebeklerdi zaten. Yanaklarından yaşlar süzülüyordu kadının. Kimseyle paylaşamayacağı ve aslında tam olarak ne olduğunu bilmediği bir kedere tutulmuş ağlıyordu. Yüzünde, insanın içini ezen bir üzüntü.

Vadinin çıkışına vardığında iki büklüm, kamburu çıkmış bir halde kendini kelebeklerden uzağa attı. Görünüşü darmadağındı. Zoraki bir dirençle rahatça yatabileceği bir yer arıyordu. Bilet gişesinin az ilerisinde, çiçek tarhlarının hemen önündeki banka uzanırken, bir çırpıda ayakkabılarını topuklarından sıyırıp uzağa fırlattı. Hırkasını nereye bıraktığının farkında bile değildi. Yakasını çekiştirerek derin derin nefes almaya çalışıyordu. Peçete ve soğuk su uzatarak ona yardım etmeye çalışan insanları kabalaşma pahasına başından savdı. Hiç kimseyi, hiç kimseyi istemiyordu yanında. İnsanlar onu uzaktan seyretmek zorunda kaldı.

Bir süre sonra sakince doğruldu kadın. Olabildiğince yavaş hareketlerle oturur duruma geçti. Pulları dökülmüş, perperişan, yırtık ve eprimiş, öte yandan hâlâ canlı bir varlıktı. İzleyicilerin bakışlarını umursamadan, eteklerini baldırlarına doğru sıyırıp geniş bir V halinde iki yana ayırdı dizlerini. Başını bacaklarının arasına eğer eğmez, dünyayla arasındaki bağı kara yeşil bir safra olarak kusmaya başladı. Yer gök inliyordu.

—

SEMA KAYGUSUZ
KARADUYGUN

Karaduygun, kendi kafasına sığamayandır. düşüncenin yüzyıllar içinde tamamlandığının bilinciyle zamanın kör kuyularına dalmayı göze alır. Dünyaya alışamaz, tahammül edemez, dünyevileşemez. Öç duygusu olmadan dehşete kapılır, iğrenmeden yadırgar, hamasete kanmaz, için için bağışlasa da aynı döngü tekrarlanmasın diye affedemez, sürekli anımsar, anımsadığı için uyuyamaz, uykusuzluk yüzünden unutamaz. Güzelliği bir lütuf gibi şükranla kabul eder, kötülük karşısında afallar, dengesini kaybeder, çünkü sevdiği her varlığı çok ama çok sever. Onunkisi kozmik bir kederdir. Hiçbir tapınağı yoktur ki canlılık kadar kutsal olsun.

— Sema Kaygusuz

Metis Edebiyat | Anlatı
ISBN-13: 978-605-316-045-8

Metis Yayınları
www.metiskitap.com